

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TARİH PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TACİTUS'UN ESERİNDE GERMANİA HALKLARI VE
KÜLTÜRLERİ

Merthan SELÇUK

Danışman
Prof. Dr. Şeyhmus Recai TEKOĞLU

İZMİR- 2022

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Tacitus’un Eserinde Germania Halkları ve Kùltürleri” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değèrlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2022

Merthan SELÇUK

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Tacitus'un Eserinde Germania Halkları ve Kültürleri

Merthan SELÇUK

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Tarih Programı

Akdeniz dünyası insanı, sınırları dışarısında kalan Orta ve Kuzey Avrupa halklarını hep barbar olarak nitelendirmiştir. Özellikle Iulius Caesar'ın M.Ö. 58 senesinde başlattığı Gallia seferi sırasında Ariovistus önderliğinde birleşmiş olan Germamia halklarının kuvvetleriyle tanışması Romalıların, bu halkın kültürünü tanıma ihtiyacını başlatmıştır. Takip eden yıllarda Augustus'un imparatorluğu sırasında Germania'yı fethetmek için düzenlediği üç büyük seferle Germania halkları ve Roma arasında askeri ilişkiler de gelişti. Bazı kavimler hızlı bir şekilde Roma egemenliğini kabul edip onunla sıkı ilişkiler kurdular. Fakat Roma'nın bu kavimleri egemenliği altında toplamaya çalışması kavimlerin isyanlarına neden oldu.

Bu dostluklar ve savaşlar nedeniyle Romalılar Germania halklarının kültürünü ve yaşantılarını daha yakından tanımıştır. Tacitus bu savaşların yoğun olduğu 1. yüzyılın sonuna kadar elde edilen bilgileri derleyerek Germania eserini oluşturmuş ve nispeten yeni tanınan Germania halklarının kültürünü anlatmayı başarmıştır. Bu nedenle çalışmamızda Tacitus'un eserini temel alarak Germania halklarının kültürünü inceledik.

Anahtar Kelimeler: Tacitus, Germania, Barbar, Kültür.

ABSTRACT

Master's Thesis

The Peoples and Cultures of Germania in The Work of Tacitus

Merthan SELÇUK

Dokuz Eylöl University

Graduate School of Social Sciences

Department of History

History Program

The people of the Mediterranean World have always described the peoples of Central and Northern Europe outside their borders as barbarians. Especially, meeting the Germanic peoples' forces united under the leadership of Ariovistus during the Gallia campaign initiated by Iulius Caesar in 58 BC, the Romans started the need to know the culture of this people. In the following years, military relations between the Germanic peoples and Rome also improved with the three great expeditions that Augustus organized to conquer Germania during his empire. Some tribes quickly accepted Roman sovereignty and established close relations with it. However, Rome's attempt to gather these tribes under its rule caused the tribes to revolt.

Because of these friendships and wars, the Romans got to know the culture and life of the Germanic peoples more closely. Tacitus created the Germania work by compiling the information obtained until the end of the 1st century, when these wars were intense, and succeeded in explaining the culture of the relatively newly recognized Germanic people. Therefore, in our study, we examined the culture of the Germanic people based on the work of Tacitus.

Keywords: Tacitus, Germania, Barbarian, Culture.

TACİTUS'UN ESERİNDE GERMANİA HALKLARI VE KÜLTÜRLERİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii

GİRİŞ	1
-------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

GERMANİA COĞRAFYASI VE GERMANİA HALKLARININ KÖKENİ

1.1. TACİTUS ÖNCESİ YAZARLARDA GERMANİA HALKLARI	3
1.2. GERMANİA COĞRAFYASI	6
1.3. GERMANİA HALKLARININ KÖKENİ	8
1.3.1. Arkeolojik Açıdan Kökenleri	8
1.3.2. Antik Kaynaklarda Kökenleri	9

İKİNCİ BÖLÜM

TACİTUS VE ROMALILARIN GÖZÜNDEN BARBAR PROFİLİ

2.1. TACİTUS'UN HAYATI VE ESERLERİ	12
2.1.1. Tacitus'un Hayatı	12
2.1.2. Tacitus'un Eserleri	13
2.2. ROMALILARIN GÖZÜNDEN GERMANİA HALKLARININ KÜLTÜRÜ	16
2.2.1. Saf Irk Meselesi ve Germania Halklarının Fiziksel Görünümü	16
2.2.2. Tarım ve Diğer Geçim Kaynakları	18

2.2.3. Germania Halklarında Ordu	21
2.2.3.1. Teçhizatları ve Askeri Birimleri	21
2.2.3.2. Liderler ve ordu ilişkileri	24
2.2.4. Germania Halklarının İnanç Sistemi	26
2.2.4.1. Tanrılar ve Kurban Törenleri	26
2.2.4.2. Germania Halklarının İncancında Rahipler ve Kehanetler	29
2.2.5. Germania Halklarının Sosyal Hayatı	31
2.2.5.1. Germania Halklarının Yerleşim Yapıları	31
2.2.5.2. Germania Halklarının Aile Yapısı ve Evlilikleri	33
2.2.5.3. Germania Halklarının Şölenleri ve Eğlenceleri	35
2.2.5.4. Germania Halklarında Kölelik	37
2.2.5.5. Germania Halklarında Misafirperverlik	38
2.2.5.6. Germania Halklarının Cenaze Törenleri	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GERMANIA KAVİMLERİ

3.1. Rhenus-Batı Germania Kavimleri	41
3.2. Albis Bölgesi Germania Kavimleri	54
3.3. Doğu ve Kuzey Germania Kavimleri	64
 SONUÇ	 71
KAYNAKÇA	74

KISALTMALAR

Çev.	Çevirmen
Ed.	Editör
M.Ö.	Milattan önce
M.S.	Milattan sonra
s.	Sayfa
ss.	Sayfa sayısı

GİRİŞ

Yunanların ve Romalıların, kültürlerini ve dillerini anlamadıkları için barbar olarak nitelendirdikleri Avrupalı topluluklardan biri de Germania halkıdır. Roma, Batı Rusya düzlüklerinden Hollanda'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyaya yayılmış olan bu halk ile zaman zaman savaşlara girmek zorunda kalıyor zaman zaman da dostluk ve ticaret antlaşmaları yaparak ikili ilişkilerini yürütüyorlardı.

Tacitus, kendi dönemine kadar bu halk hakkında biriken bilgileri de kullanarak 98 senesinde Germania'yı kaleme aldı. Bu eser sadece Germania halkının kültürüne, yerleşimlerine yaşayış biçimlerine odaklanarak Eski Çağ'dan günümüze bir bütün olarak ulaşmış olan tek etnografik monograf olma özelliğine sahiptir. Bu nedenle tezimizin amacı Tacitus'un da derleyip bir araya getirdiği Germania halklarının yaşayışları, inançları, geçim kaynakları gibi kültürel öğeleri ele alarak bir Romalının bakış açısından Germania halklarının kültürünü incelemek ve Roma ile kurdukları ilişkileri anlamlandırmaktır. Bu nedenle tezimizde Tacitus'un Germania eserini ana kaynak eser olarak ele aldık. Tacitus'un diğer eserlerine ve kendisinden önceki yazarların aktardıklarına karşılaştırma ya da anlatımı desteklemek amacıyla başvurduk. Çalışmamızı 1. yüzyılın sonuna kadar anlatılan kültürel özellikler ve kavimler ile sınırlı tuttuk.

Çalışmamızın ilk bölümünde öncelikle, Tacitus öncesinde Akdeniz dünyasının Germania halklarına karşı bakışlarını ve haklarındaki bilgilerini aktarmayı amaçladık. Daha sonrasında bu kavimlerin yayıldıkları coğrafyanın genel sınırlarını çizip Germania halkının hem arkeolojik hem de Eski Çağ kaynaklarında anlatılan kökenlerini anlattık.

İkinci bölümde ise öncelikle, çalışmamızın ana kaynağı olan Germania'nın yazarı Tacitus'un siyasi ve edebi kariyerini kronolojik olarak ele aldık. Ardından da tezimizin ana konusu olarak Tacitus'un eserinin ilk yarısında anlattığı sıralamaya sadık kalarak Germania halklarının fiziksel görünüşleri, geçim kaynakları, yerleşimleri, askeri yapıları, inanç sistemleri ve sosyal hayatlarını ele alıp kültürlerini incelemeyi amaçladık.

Üçüncü bölümde Tacitus'un eserinin ikinci yarısında anlattığı sıralamayı takip ederek isimlerini verdiği Germania kavimlerinin hem Roma ile olan ilişkileri açısından

hem de kültürel farklılıkları açısından ele aldık. Bu bölümde incelenmesini kolaylaştırmak amacıyla bu kavimleri; Rhenus- Batı Germania kavimleri, Albis bölgesi Germania kavimleri ve Kuzey ve Doğu Germania kavimleri olarak üç ana gruba ayırdık.

BİRİNCİ BÖLÜM

GERMANİA COĞRAFYASI VE GERMANİA HALKLARININ KÖKENİ

1.1. TACİTUS ÖNCESİ YAZARLARDA GERMANİA HALKLARI

M.Ö.2.yüzyıldan önce hem Roma hem de Yunan dünyasının yazarları kendi medeniyetlerinin ötesindeki, Orta ve Batı Avrupa'daki barbar topluluklar hakkında pek fazla bilgiye sahip değillerdi. Bu bölgede yaşayan halklara dair, Akdenizli yazarlar tarafından kaleme alınan en eski bilgiler M.Ö. 5. yüzyıla kadar uzanıyor olsa da bunlar yanlış olmamakla birlikte eksik aktarılmış bilgilerdi. M.Ö. 5.yüzyıldaki Akdenizli yazarların en önemlilerinden biri olan Herodotos, Batı ve Orta Avrupa'daki halklardan bahsederken burada yaşayan en büyük barbar topluluğun Keltler olduğunu bizlere aktarır. Herodotos'a göre Istros (= Tuna Nehri) Nehri Keltlerin ana vatanıdır ve Herkül Sütunlarının (= Cebelitarık Boğazı) ötesinde yaşadıklarını aktarır.¹ Herodotos bu geniş coğrafya hakkında bilgiler aktarırken Germania halklarının isminden bahsetmez. Avrupa'nın barbar halkları olarak tanımlanan ve aynı coğrafyayı paylaşan fakat farklı diller konuşan bu iki halkı, Germania halklarını ve Keltleri, ayırtırmakta zorlanmış olması muhtemeldir.

Germania ve Kelt halklarının ayrımını ilk defa yapmış olan Akdenizli yazarın Massaliyalı Pytheas olduğu düşünülmektedir. Pytheas'ın muhtemelen M.Ö.320 senesinde okyanus üzerinden Britanya'ya ve Jutland Yarımadası'na doğru yapmış olduğu yolculuğunu anlattığı eseri maalesef ki günümüze ulaşamadı fakat kendisinden sonra gelen pek çok yazarın yaptığı alıntılar sayesinde bu eser hakkında bazı bilgilere ulaşabiliyoruz. M.S.1.yüzyılda yaşamış olan Romalı yazar Yaşlı Plinius, *Naturalis Historia* adlı eserinde *Metuonis*² olarak adlandırılan bir kıyıya yerleşmiş *Guiones* adındaki bir Germania kavminden ve bunların yaptıkları amber ticaretinden bahseder.³ Plinius aynı eserinde bu bilgiyi Pytheas'tan edindiğinden de bahsetmektedir. Bu noktada *Guiones*lerin bir Germania kavmi olduğuna kanaat getiren kişinin Pytheas mı yoksa Plinius mu olduğunu saptamak zor olsa da en azından Pytheas'ın Germania

¹ Herodotos, 2, 33.

² Hakkında kesin bir fikir birliği olmamasına karşılık Kuzey Denizi'nin güney doğu kesiminde olduğu tahmin edilmektedir

³ Plinius, *Naturalis Historia*, 37, 35.

halklarının coğrafyasını ve yaşantılarını yakından görme fırsatı edindiğini söyleyebiliriz.

Pytheas'ın eserini kaleme almasından yaklaşık iki yüzyıl sonrasında Apamealı Poseidonius hem Akdeniz dünyasındaki hem de Orta ve Batı Avrupa'da yaşayan halklardan da bahsettiği bir kitap yazdı. *Historiae* adlı bu kitabı bütün halinde günümüze kalmamış olsa da Poseidonius'un ardından gelen yazarların yaptıkları alıntılar sayesinde kitabının detayları hakkında bilgi sahibi olabiliyoruz. Strabon, Poseidonius'un bir Germania kavmi olan Cimbrilerin gezgin bir halk olduğundan ve Maeotis Gölü'ne (= Azak Denizi) keşif seferleri yaptıklarından dolayı Yunanların bu bölgedeki boğaza onların isimlerine ithafen Cimmeria Boğazı (= Kerç Boğazı) adını verdikleri görüşünü savunduğundan bahseder.⁴ Strabon aynı eserinin devamında Cimbri, Boii, Teuristae, Helvetii gibi pek çok Germania kavminin isminden de bahseder. Poseidonius'un başka bir ardılı olan Athenaios, M.S. 3.yüzyılın başlarında yazdığı ve Akdeniz dünyası ve çevresindeki toplulukların yemek adabı üzerine güzel bilgiler içeren *Deipnosophistai* adlı kitabında Poseidonius'a atıfta bulunarak Germania halklarının şölen yemeklerinde süt ve su katılmamış şarap içtiklerinden bahseder.⁵

M.Ö.1.yüzyılda Roma ordusu ilk defa Gaius Iulius Caesar önderliğinde Gallia'ya ve Rhenus Nehri'nin ötesine seferler düzenledi. Iulius Caesar'ın bu seferleri anlattığı *Commentarii de bello Gallico* adlı eserinde hem Gallialıların hem de Germania halklarının kültürleri ve yaşantılarını detaylı bir şekilde bizlere aktardı. Fakat Caesar'ın kitabında verdiği bilgiler Germania halklarına genellenecek kadar kapsamlı değildir. Çünkü Caesar yaptığı bu seferde, Germania coğrafyasının çok küçük bir kısmını görmüş ve o yıllarda Rhenus Nehri etrafında yerleşmiş olan bazı Germania kavimleriyle karşılaşmıştır. Caesar karşılaştığı bu kavimlerin arasında en büyük ve savaşmaya en yatkın olanının Sueviler olduğundan ve bunların sık sık kalabalık gruplar halinde sınırlarının ötesine akın yapmaya gittiklerinden bahseder.⁶ Caesar, Rhenus Nehri'ni Germania halkları ve Gallialılar arasında sınır olarak belirlemiştir. Ona göre bu nehrin ayırdığı iki halk birbirlerine görünüş olarak benzer olsalar da nehrin batısındaki Gallialılar savaşçılık özellikleri baskın olmasına rağmen düzenli ve medeni bir yaşantıya daha yatkındır. Fakat bu nehrin doğusunda yaşayan

⁴ Strabon, 7, 2, 2.

⁵ Athenaios, 4, 153, e.

⁶ Caesar, De Bello Gallico, 4, 1.

Germania halkları ise daha ilkel ve ödev bilincinden uzak büyüdükleri için medeni yaşamı öğrenmeleri mümkün değildir.

M.Ö. 64 – M.S. 24 seneleri arasında yaşamış olan ve Roma'nın Germaniada en çok savaflara girdiği Augustus ve Tiberius dönemlerinde eser yazan tarihçi ve coğrafyacı Strabon, Germania halkları hakkında kendinden önceki yazarlara göre daha fazla bilgiye ulaşmış ve bizlere aktarmıştır. Strabon ilk defa bizlere Germania kavimlerinin neden Romalılar tarafından bu isimle adlandırıldıklarını anlatan yazardır.⁷ Onun aktardıklarına göre; Germania halkları ve Gallialılar huy ve yaşayış biçimleri açısından birbirlerine çok benziyorlardı fakat Germania halkları daha vahşi, daha uzun yapılı ve daha sarışın olduklarından dolayı Romalılar onları “hakiki” anlamına gelen “germanus” kelimesiyle adlandırmayı uygun görmüşlerdi.⁸

Strabon da kendinden önceki yazarlardan olan Iulius Caesar gibi Suebi kavminin en büyük kavim olduğundan ve Langobardi ve Hermunduri kavimlerini kovup Albis Nehri'nin (=Elbe Nehri) ücra köşelerine sürdüklerinden bahseder.⁹ Strabon'un bizlere aktardığı bilgilerden o dönemde Germania coğrafyasının Rhenus Nehri ile Albis Nehri arasındaki ve kuzeyde okyanus'a¹⁰ kadar olan kısımlar hakkında bilgi sahibi olduklarını biliyoruz. Strabon, çizdiği bu coğrafi sınır içerisinde en bilinenlerin Sugambri ve Cimbri adındaki iki kavim olduğundan bahsediyor. Germania içerisinde neden sadece bu kadar kısıtlı bir coğrafya hakkında bilgi sahibi olduklarını açıklamak için; eski zamanlardan beri nehir boyunca Hazar Denizi'ne kadar yolculuk eden kimseyi tanımadığını ve Romalıların da Albis Nehri'nin ötesine henüz ilerlemediklerini belirtiyor.¹¹

Strabon gibi Romalıların Germania kavimleriyle savaflar yaptığı dönemlerde eserini yazmış olan bir başka tarihçi de Gaius Velleius Paterculus'tur. Velleius tarihçi kişiliğinin yanı sıra askeri kariyere de sahip birisiydi ve Tiberius'un Germania ve Pannonia seferlerinde önce praefectus equitatus ve ardından legatus olarak hizmet verdiği yıllar içerisinde¹² Germania halklarını bir düşman gözüyle görmüş ve eserinde

⁷ Germania halklarının o dönemlerde milli bir bilince sahip olmadıkları ve öncelikli bağlılıklarının kendi kavimlerine olduklarını savunduklarından dolayı aynı kültürü paylaşmalarına rağmen kendilerini bütün bir millet olarak görmüyorlardı.

⁸ Strabon, 7, 1, 2.

⁹ Strabon, 7, 1, 3.

¹⁰ Burada Strabon'un okyanus olarak adlandırdığı deniz Baltık Denizi'dir.

¹¹ Strabon, 7, 2, 4.

¹² M.S. 4- 8 seneleri arasında.

yer vermiştir. Tabii ki savaş halinde karşılıklı bulunmaları Velleius'un bu halklar üzerindeki düşüncelerini çokça etkilemiştir. Velleius, *Historiae Romanae* adlı eserinde doğrudan olarak bizlere karşılaştıkları halkların kültürlerini anlatmasa da burada, Quintilius Varus'un Germania bölgesine geldikten sonra buradaki halkları kanunla dize getirme düşüncesini Germania halklarının sadece uzuvları ve konuşma becerileri açısından insana benzediklerini söyleyerek eleştirmesi¹³ onların kültürlerine dair fikirlerini açıkça göstermektedir. Velleius'un sözleri her ne kadar sert fikirler içeriyor olsa da eseri Tiberius'un seferini detaylı bir biçimde anlatmasından dolayı Germania tarihinin incelenmesi açısından önemlidir.

Yaşlı Plinius'un M.S. 1.yüzyılın ilk yarısında meydana gelen Roma ve Germania halkları arasındaki savaşları konu edindiği 20 kitaplık *Bella Germaniae* adlı eseri maalesef ki günümüze kadar ulaşamamıştır. Equites sınıfına¹⁴ mensup olan Plinius, Rhenus Nehri'nin Aşağı ve Yukarı bölgelerinde yer aldığı askeri görevlerde bölgedeki Germania halklarının günlük yaşamlarını gözlemlene fırsatı bulmuştur.¹⁵ Bu gözlemleri Germania halklarının kültürlerinin incelenmesinde birincil kaynağımız olan ve çalışmamızın da temelini oluşturan Tacitus'un *Germania* adlı eserine esin kaynağı olmuştur.

Plinius'un ardından, Tacitus'un eserini yazdığı M.S. 98 senesine gelinceye kadar Germania halklarının tarihi ve kültürü üzerine Romalı yazarlar tarafından başka bir eser kaleme alınmamıştır. Tacitus'un *Germania*'sı yukarıda kısaca bahsetmeye çalıştığımız yazarların bilgilerini birleştirip bunları ilerletmeyi amaçlamış Germania halkları yaşantıları ve kültürleri hakkında geniş bilgiler veren etnografik bir eserdir. Tüm bir kitabın Germania halklarının kültürüne adandığı ilk ve en önemli Eski Çağ eseridir.

1.2. GERMANIA COĞRAFYASI

Bir halkın kültürünü incelerken öncelikle yaşadıkları coğrafyayı tanımak ve sınırlarını çizmek önemlidir. Tacitus da bu amaçla öncelikle eserine Germania halklarının yaşadığı bölgenin sınırlarını çizerek onları komşu halklardan ayırarak

¹³ Velleius Paterculus, *Historiae Romanae*, 2, 117.

¹⁴ Türkçeye Atlı sınıfı olarak çevirebileceğimiz bir sosyal sınıf.

¹⁵ Malcolm Todd, *The Early Germans*, Blackwell Publishing, Oxford, 2004, (Germans), s.4.

başlamıştır. Fiziksel görünüşleri birbirlerine bu kadar benzeyen komşu kavimleri birbirlerinden ayırmak ve sınırların belirlenmesi birbirinden ayrı kabileler halinde yaşayan Germania halkları için oldukça zor olsa da Tacitus bunu kendi dönemine kadar yazılmış eserlerin içinde en doğru şekilde yazan kişidir.

Tacitus kitabının ilk bölümüne başlarken Germania'nın coğrafi sınırlarını şu paragrafla belirler;

Germania bir bütün olarak Gallia, Raetia ve Pannonia halklarından Rhenus ve Danuvius nehirleriyle; Sarmatia ve Dacia halklarından ise aralarındaki sıradağlar¹⁶ ya da birbirlerine karşı duydukları korkuyla ayrılır. Kalanı, geniş körfezleri ve koskoca bir alana yayılmış adaları kucaklayan okyanusla çevrilidir. Buralardaki halkları ve onların krallarını savaş sayesinde daha yeni tanımaktayız. Rhenus Nehri erişilmesi güç sarp Raetia Alplerinin doruklarından doğar, batıya doğru hafifçe kıvrılarak Kuzey Denizi'nin sularına karışır. Danuvius Nehri yüksek bir sıradağ olmayan Abnoba Dağı'nın hafif meyilli yamaçlarından akar ve birçok halkın topraklarından geçer, altı kolu Karadeniz'e dökülür; yedinci kolu ise bataklıklara karışıp kaybolur.

Tacitus'un giriş cümlesine "bir bütün olarak Germania" (lat. *Germania omnis*) kalıbıyla başlaması eserin amacını ortaya koymaktadır aslında. Bir halkın kültürünün incelendiği ve coğrafyasının anlatıldığı etnografik eserlerin bu kalıp cümleyle başlaması yaygın bir gelenektir. Iulius Caesar da *Commentari de Bello Gallico* adlı eserinde Gallia coğrafyasını anlatırken aynı kalıp cümleyi kullanmıştır.¹⁷

Tacitus'un aktardığı bilgilere bakarak Germania'nın sınırını çizecek olursak batıda Gallia halklarından Rhenus Nehri ile, güneyde Pannonia ve Raetia halklarından Danuvius Nehri ile, doğuda Dacia ve Sarmatia halklarından Mons Carpates dağları ve Vistula Nehri'nin kollarıyla ayrılıyor. Bu doğal sınırların arasında kalan ve bugün Hollanda'dan Polonya'ya kadar yayılan geniş coğrafya Germania adıyla anılmaktadır.¹⁸ Bu bölge yükseltinin 300 metreden daha yüksek olmadığı geniş bir ovadır ve tarıma elverişli alanların yanı sıra çok sayıda bataklık ve göl bulunur. Özellikle bölgenin kuzey kesimi geniş bataklıklarla çevrilidir. Ovayı besleyen çokça nehir vardır bunlardan Viadrus(=Oder) ve Vistula Nehirleri Baltık Denizi'ne,

¹⁶ Burada bahsedilen dağ serisi Karpatlardır.

¹⁷ Caesar, *De Bello Gallico*, 1, 1, 3.

¹⁸ Simon, James ve Stefan Krmnicek, **The Oxford Handbook of The Archaeology of Roman Germany**, 1. Baskı, Oxford University Press, Oxford, 2020 s. XII.

Amisia(=Ems), Albis(=Elbe) ve Visurgis(=Weser) nehirleri Kuzey Denizi'ne dökülmektedir.¹⁹

1.3. GERMANIA HALKLARININ KÖKENİ

1.3.1. Arkeolojik Açıdan Kökenleri

Erken Germania halklarının, kökenlerinin nereden geldikleri maalesef kesin değildir. Göç yoluyla dışarıdan gelip bu coğrafyaya mı yerleştiler yoksa bu bölgenin yerli halklarından mı oldukları hakkındaki görüşler çok muğlaktır. Fakat kesin olmasa da Erken Germania halkları arkeolojik ve filolojik olarak, M.Ö. 1. binyılın ortalarına tarihlenen Demir Çağı Jastorf materyal kültürüyle ilişkilendirilmektedirler.²⁰ Orta ve Kuzey Avrupa'da bulunan pek çok materyal kültür alanlarından biri olan Jastorf Kültürü, Eski Çağ kaynaklarında Süev kavimlerinden biri olan Semmoneslerin ana vatanı olarak belirtilen²¹ Jutland Yarımadası'ndan güneye doğru Elbe Nehri'nin doğusunda bulunan bölgede yayılmış olan ve merkezi Holstein, Mecklenburg olan bir Erken Demir Çağı kültürüdür.

Arkeolojik bulgular Jastorf kültür alanında yaşayan insanların ekonomik yaşamları ve inançları hakkında bizlere küçük bilgiler sunuyor. Jastorf kültürü temelinde karma tarıma dayalı bir ekonomik yapıya sahipti. Dağınık düzende birbirlerinden ayrı olarak kurulmuş evler arasında oluşturulan tarım alanlarında buğday, arpa ve yulaf gibi temel besinlerin tarımının yapıldığı bilinmektedir. Tarımın yanı sıra küçük boyutlarda da olsa avcılık yaptıklarının izleri de görülmektedir. Bununla birlikte sığır, domuz, koyun, köpek ve at gibi hayvanları evcilleştirip kullandıklarını görüyoruz. Jastorf kültür alanında yapılan kazı çalışmaları sonucunda ortaya çıkarılan yerleşim alanlarının büyük çoğunluğu mezarlıklara aittir. Bu mezar alanlarında ölü küllerinin bulunduğu toprak kaplarla birlikte küçük bronzdan yapılma süs eşyaları da bulunmaktadır.²² Bu mezar çömlekleri ve küçük eşyalardan bu insanların bir öte dünya inancına sahip olduklarını söyleyebiliriz sanırım.

¹⁹ Todd, (Germans), s. 17.

²⁰ Herwig, Wolfram, **Germenler**, çev. Tuğba İsmailoğlu Kacı, Kronik Kitap, İstanbul 2020, s. 65.

²¹ Tacitus, Germania, 39.

²² James P. Mallory, "Jastorf Culture", **Encyclopedia of Indo-European Culture**, (Ed. J. P. Mallory ve D. Q. Adams), Fitzbory Dearborn Publishers, London, 1997, s. 321.

Avrupa’da, Jastorf kültürüyle aynı zamanlara tekabül eden başka materyal kültür alanları da mevcuttur. Gallialılarla özdeşleştirilen Demir Çağı kültürü olan Hallstatt (M.Ö.800- 620) ve La Tène (M.Ö.450 – 1.yüzyıl) kültürleri Orta ve Kuzey Avrupa’daki en yaygın kültürlerdir. Sınırları keskin hatlarla çizilemediğinden iç içe geçmiş olan bu kültürler birbirlerini etkilemişlerdir. Fakat La Tène kültürü ile Jastorf kültüründen elde edilen çanak çömlek ve metal eşyalar işlemecilik stili açısından oldukça farklıdır.²³

Bazı dilbilimciler Grimm Yasası²⁴ olarak da bilinen Ön-Alman dilindeki ünsüz değişiminin aşağı yukarı Jastorf kültürünün başlangıcıyla aynı döneme denk geldiğini düşünmektedir.²⁵ 19.yüzyılın başlarında sistematik bir şekilde ortaya atılan bu yasa Hint-Avrupalı dillerdeki *p, d, c* gibi sessiz harflerin belli koşullarda *f, th, k* seslerine dönüşmesine dayalıdır. Latincedeki *pater*(=baba) kelimesi Ön-Alman dilindeki *fater/father* kelimesine, yine Latincedeki *pes*(=ayak) kelimesi Ön-Alman dilindeki *fuß/foot* kelimesine dönüşmesi bu yasaya örnek olarak verilebilir. Dilbilimi açısından öneminin yanı sıra bizler için, Jastorf kültürüyle aynı döneme tarihlenmesiyle Ön-Alman dilinin Ön Hint-Avrupa dilinden ayrıştığı ve Germania halklarının kültürünün kökeninin oluşmaya başladığı dönemi belirlememiz açısından da önemlidir.

1.3.2. Antik Kaynaklarda Kökenleri

Tacitus eserinin ikinci bölümünde Germania halklarının kökenleri hakkında bilgi verirken onların sahip oldukları tek tarihi geleneğin eski ilahiler olduğundan bahseder. Bu ilahilere göre Germania halkları, topraktan doğan tanrı Tuisto’yu önemli sayarlar. Tuisto’nun oğlu Mannus’u ve onun üç oğlunu ırklarının atası olarak kabul ederler. Germania halkları arasında büyük saygınlığa sahip olan Ingaevones, Herminones ve Istaevones kavimleri isimlerini bu üç tanrıdan almışlardır. Roma’da ya da diğer pek çok Eskiçağ halkında olduğu gibi Germania kavimleri de soylarını tanrılara dayandırarak güçlerinin ilahi dayanağını diğer kavimlere kabul ettirmek niyetindeydiler.

²³ P. S. Wells, “Cermenler”, **Antik Avrupa Cilt 3**, (Ed. Peter Bogucki ve Pam J. Crabtree), Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2020, s. 305.

²⁴ Bu yasa adını 18.yüzyılın sonlarında doğmuş olan Alman dilbilimci Jacob Grimm’den almıştır.

²⁵ Wolfram, s. 66.

Tanrı Tuisto'nun isminin etimolojik kökenine baktığımız zaman bizlere hikayesi hakkında ipuçları verir. İsim Almanca'daki *twai/zwai* (= iki) kökünden gelmektedir. Kelimenin kökü ve hikâyede eşi olan bir tanrıçadan bahsedilmemesinden dolayı pek çok araştırmacı bu kelime ile çift cinsiyetliliğe atıfta bulunulduğunu düşünmektedir.²⁶ Bu durumla Tuisto ile İskandinav inancının temeli olan Snorri Sturluson'un *Nazım Edda* adlı eserinde adı geçen Ymir arasındaki benzerlik oldukça göze çarpıyor. Tuisto'nun başka hiçbir şey yokken topraktan doğmuş olması ve kendinden Mannus'u doğurması gibi Ymir de henüz sadece büyük bir boşluk varken buzdan doğmuştur ve kendi vücudundan Buri'nin doğmasını sağlamıştır.²⁷

Ingvaeones kavmi Kuzey Deniz'i yakınına konumlanmıştır. Yaşlı Plinius bu halktan bahsederken Germania'nın ilk halkı olduğunu söyler.²⁸ Chauci, Teutones, Cimbri gibi deniz kenarında bulunan güçlü kavimlerin Ingvaeones kavminin altında olduğunu belirtir.²⁹ Ingvaeones ismi bir Germania tanrısı olan Ingwaz ile bağlantılıdır ve anlam olarak da "Ingwaz'a ait olanlar" anlamına gelmektedir.³⁰

Yaşlı Plinius Herminones kavmini iç kesimlerde konumlandırmıştır fakat Pomponius Mela'ya göre bu kavim daha doğuda yer alır. Tacitus ise Plinius'un bilgilerini doğrulayarak onları Elbe Nehri havzasına konumlandırır. İsimlerinin Eski Almanca'da "güçlü, kudretli" anlamına gelen *Ermin / Irmin* kelimesinden türediği düşünülmektedir. Tacitus Süev kavmini ayrıca en eski kavimlerden biri olarak sayarken, Yaşlı Plinius Hermunduri, Chatti ve Cherusci kavimleriyle birlikte Süev kavmini de Herminones kavminin alt grubu olarak sayar.³¹

Istvaeones kavmi ise Rhenus Nehri kıyılarında konumlanmıştır. Sugambri kavminin bu kavme tabi olduğu bilinmektedir. İsmi anlamının Ingvaeones kavminin isminden yola çıkılarak, "Istraz'a ait olanlar" olduğu düşünülmektedir. Fakat Germania'da Istraz ismine rastlanmamış olmasına rağmen, başta Tacitus'un bu üç kavmin adını Mannus'un oğullarından aldıklarını belirtmesinden yola çıkarak Istraz'ın bir tanrı adı olduğunu varsayabiliriz.

²⁶J. B. Rives, **Tacitus Germania**, Clarendon Press, Oxford, 1999, s. 89.

²⁷ Mircea Eliade, **Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi Cilt 2**, çev. Ali Berktaş, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2000, s. 176.

²⁸ Plinius, *Naturalis Historia*, 4, 96.

²⁹ Plinius, *Naturalis Historia*, 4, 99.

³⁰ Rudolf Simek, **Dictionary of Northern Mythology**, D. S. Brewer, Woodbridge, 1996, s. 173.

³¹ Plinius, *Naturalis Historia*, 4, 100.

Tacitus'un anlatısına göre bu üç kavmin dışında da yeteri kadar eski ve kökleri tanrılara dayanan kavimler vardır. Tacitus Marsii, Gambrivi, Suevi ve Vandalii kavimlerinden tanrı soyundan gelen kavimlerin isimlerini sayarken bahseder. Yaşlı Plinius Germania halklarını beş soya ayırırken Mannus'un oğullarının soyundan gelenlerin yanı sıra, Vandalii ve Peucini ve Bastarnae kavimlerini de sayar. Peucini ve Bastarnae kavimlerinin Germania halkları arasında sayılması konusunda Tacitus ile ayrışır. Çünkü Tacitus yaşantı olarak tam bir Germania halkı olmalarına rağmen bunları Germania kavimleri arasında saymak konusunda tereddüt eder.³²

³² Tacitus, Germania, 46.

İKİNCİ BÖLÜM

TACİTUS VE ROMALILARIN GÖZÜNDE BARBAR PROFİLİ

2.1. TACİTUS'UN HAYATI VE ESERLERİ

2.1.1. Tacitus'un Hayatı

Tacitus, Roma tarih yazıcılığı içerisinde büyük öneme sahip olan tarihçi, hatip ve devlet adamıdır. Yazdığı kitaplarıyla kendi dönemi ve çevre halkların kültürleri hakkında detaylıca bilgi veren Tacitus kendi hayatı hakkında pek fazla bilgi vermez bizlere. Gallia Naronensis³³ eyaletinde M.S. 56-57 yıllarında doğmuş olduğu tahmin edilen Tacitus, soylu bir aileye mensuptu. Tacitus'un doğum yeri ve tarihinin kesin olmadığı gibi *praenomen*'inin ne olduğu da kesin değildir. Sidonius Apollinaris'in mektuplarında ona bir kere Gaius Tacitus ismiyle hitap ettiği görülür.³⁴ *Annales*'in *Codex Mediceus I* el yazması üzerinde adının P. Cornelli yani Publius Cornellius olarak geçtiği görülmektedir.³⁵

Yaşlı Plinius bizlere Gallia Belgica eyaletinde *procurator*³⁶ olarak görev yapan Atlı sınıfından Cornelius Tacitus adında birisinin varlığından bahseder.³⁷ Bu bahsi geçen Tacitus muhtemelen tarihçi Tacitus'un amcası ya da babası olabilir. Ailesinin atlı sınıfından gelmesinden dolayı erken yaşlarda hitabet eğitimi almaya başlamıştır.³⁸ Tacitus siyasi kariyerinin İmparator Vespasianus (M.S. 69-79) dönemi sırasında başladığını, Titus (M.S. 79-81) ile yükselişe geçtiğini ve Domitianus (M.S. 81-96) döneminde de yükselişinin devam ettiğini söyler.³⁹ Tacitus, M.S. 77 senesinin *consul* *suffectus*'u Gn. Iulius Agricola'nın kızıyla aynı sene içerisinde evlenir. Bu durum siyasi ve edebi kariyeri açısından bir kırılma anı olur.

³³ Bugünkü güney Fransa.

³⁴ Apollinaris Sidonius, *Epistulae*, 4, 14, 1.

³⁵ R. P. Oliver, "The First Medicean MS of Tacitus and the Titulature of Ancient Books", *Transactions and Proceedings of the American Philological Association*, Cilt: 82, The Johns Hopkins University Press, Baltimore, 1951, ss. 232-261.

³⁶ Mali işlerle ilgilenen bir devlet görevlisi.

³⁷ Plinius, *Naturalis Historia*, 7, 76.

³⁸ R. Martin, *Tacitus*, Batsford Academic, London, 1981, s. 26.

³⁹ Tacitus, *Historiae*, 1, 1.

Tacitus İmparator Titus döneminde 81 senesinde *questor* olarak ve Domitianus döneminde 88 senesinde *praetor* olarak kamuda görev alır.⁴⁰ Tacitus aynı sene içerisinde *quindecimviri*⁴¹ üyelerinden biri olarak da görev aldı.⁴² Tacitus kayınpederi Agricola'nın 93 senesindeki ölümü sırasında yanında olamadığını dört yıldır uzakta olduğunu belirtir.⁴³ 93 senesine kadar olan süreçte bazı eyaletlerde *legatus legionis*⁴⁴ olarak görev almıştır.⁴⁵

Tacitus, Nerva'nın imparatorluğu sırasında 97 senesinde vefat eden L. Verginius Rufus'un yerine *consul suffectus*⁴⁶ olarak görev aldı. Vefat eden consul Verginius Rufus'un cenaze töreninde yaptığı konuşması, yakın arkadaşı olan Genç Pliniusun da bahsettiği gibi hatiplik konusundaki ününü zirveye taşıdı.⁴⁷ Bu konuşmanın ardından 98 senesinde Tacitus önce merhum kayınpederi Agricola'nın hayatını anlattığı *De vita et moribus Agricola* ve Germania halklarının coğrafya ve kültürlerini anlattığı *De origine et situ Germanorum* adlı eserleriyle yazarlık kariyerine başlamış oldu ve hayatının sonuna kadar da bu kariyerini devam ettirdi. Tacitus'un ölüm tarihi kesin olmamakla beraber son eseri *Annales*'i 117 senesinde kaleme aldığı ve Hadrianus'un imparatorluğuna dek yaşadığı düşünüldüğünde 120 ya da 125 senesinde vefat ettiği düşünülmektedir.⁴⁸

2.1.2. Tacitus'un Eserleri

Daha önceden bahsettiğimiz gibi Cornelius Tacitus yazarlık kariyeri kapsamında pek çok önemli eser vermiştir. Tacitus'un eserlerinin en çok göze çarpan kısmı onun ahlakçılığını yansıtırıyor olmasıydı. Romalı erdemi kavramı ve taşıdığı cumhuriyetçi değerleri eserlerinin genelde odak noktasında bulunuyordu. Bu eserlerinin bir kısmı bütün olarak bir kısmı ise bazı bölümleri kayıp olarak günümüze ulaşmayı başarmıştır.

⁴⁰ R. Syme, *Tacitus*, Clarendon Press, Oxford, 1958, s. 65.

⁴¹ Görevleri Sybilla kitaplarını korumak olan on beş kişiden oluşan dini bir topluluk.

⁴² Tacitus, *Annales*, 11, 11.

⁴³ Tacitus, *Agricola*, 45.

⁴⁴ Lejyon komutanı.

⁴⁵ Syme, s. 68.

⁴⁶ Vekil konsül.

⁴⁷ Plinius, *Epistulae*, 2, 1.

⁴⁸ Syme, s. 473.

Kronolojik olarak yazarın eserlerini ele almamız gerekirse ilk olarak *De vita et moribus Agricola* adlı eseriyle başlamamız uygun olacaktır. 98 senesinde eserini yayınlayan Tacitus, bu kitabın ilk cümlesiyle önemli insanların hayatlarını yazmanın eski bir gelenek olduğundan bahsederek yazılış amacını net bir şekilde ortaya koyuyor.⁴⁹ Bu eseri için Agricola ile çok defa bire bir yaptığı konuşmaları ve Britannia’da görev sırasında Agricola’nın komutası altındaki askerlerin anlatılarını kaynak olarak kullanmıştır.

Agricola’ya övgü amacıyla kaleme aldığı bu eserle birlikte Tacitus bizlere bir Romalının sahip olması gereken tüm erdemleri sıralar. Iulius Agricola başarılı bir general ve iyi bir yönetici olmasının yanında haksızlıklara karşı duran kültürlü birsiydi. Tıpkı tüm Romalıların olması gerektiği gibi. Bu eser Agricola’nın başından ölümüne kadar tüm hayatını yazmasının yanı sıra Britannia halkları ve coğrafyası hakkında bilgi vermesi açısından da önemlidir. Bu açıdan biyografi olmasının yanında etnografik özellikler de göstermektedir.

Tacitus’un bir diğer önemli eseri bizim çalışmamızın da temelini oluşturan *De origine et situ Germanorum*dur. Agricola ile aynı sene içerisinde yayınladığı düşünülen bu eser günümüze kadar tek parça olarak ulaşmış etnografik bir monografıdır. Özellikle Tacitus’un yaşadığı yıllarda Roma ile sık sık yakın ilişkide olan bu halkların kültürlerini ve coğrafyalarını anlatır eserinde. Bu etnografik anlatımı yaparken yine metnin arka planında Germania halklarının kanunları ve bozulmamışlıkları üzerinden Romalıların bozulan ahlak anlayışının eleştirisini yapar.

Tacitus *Dialogus de oratoribus* adlı çalışmasına Iustus Fabius’un sorusu üzerine hitabet sanatının eskiye göre neden zayıfladığının yanıtını vermeye çalışarak başlar.⁵⁰ Bunu da cumhuriyet döneminin hitabetiyle kıyaslayarak yapar.⁵¹ Bu kıyaslamayı ve tartışmayı Curiatius Maternus, Marcus Aper, Iulius Secundus ve Vipstanus Messalla’nın arasında yaptıkları konuşmalar üzerinden anlatır.⁵²

Tacitus’un bu eserindeki üslubu diğer eserlerinden çok farklıdır. Konuyla ilgili bazı araştırmacılar bu durumu, Romalı yazarların aynı anda birden fazla üslupla

⁴⁹ Tacitus, Agricola, 1.

⁵⁰ Tacitus, Dialogus De Oratoribus, 1.

⁵¹ R. Mellor, **The Roman Historians**, Routledge, London, 2002, 79.

⁵² Tacitus, Dialogus De Oratoribus, 2.

yazmalarıyla açıklar.⁵³ Bu eserin yayınlandığı tarih kesin olarak belli değildir fakat Agricola ve Germania eserlerinden sonra kaleme alındığı düşünülmektedir.

Tacitus *Historiae* adlı eserini Servius Galba'nın ikinci kez Titus Viniusla birlikte konsül oldukları yıl ile yani 69 senesiyle başlatır.⁵⁴ Sadece ilk dört kitabı ve beşinci kitabının bir bölümü elimize ulaşan bu eserin Tacitus, Dört İmparator yılı olarak da bilinen 69 senesinden başlayarak Domitianus'un 96'daki ölümüne kadar Flavius hanedanlığını anlattığı tahmin edilmektedir. Tacitus yine kitabının ilk bölümünde sonraki imparatorlar Nerva ve Traianus'un dönemlerini yaşlılığında kaleme almak istediğini söyler.⁵⁵ Tacitus bu kapsamlı eserini 109 senesinde yayınlamıştır.

Tacitus'un son büyük işi *Annales*'tir. Bu kitabı ne zaman yazıp yayınladığı kesin olmamakla birlikte kitapta geçen “şimdilerde sınırlar Kızıldeniz'e kadar genişledi”⁵⁶ ifadesi göz önünde bulundurularak bir tarihleme yapılabilir. İmparator Traianus'un 116 senesindeki Parthia seferiyle birlikte sınırlar Kızıldeniz'e kadar genişlediğinden kitabın aşağı yukarı bu tarihlerde yazılmış olduğunu düşünebiliriz. Tacitus *Historiae* adlı eserinde ileriiki tarihlerde Nerva ve Traianus'un dönemlerini anlatacağını belirtmişti fakat *Annales*'te daha da geriye dönerek Iulius-Cladius hanedanlığının 14-68 yıllarını anlatır.

Annales maalesef günümüze bir bütün olarak ulaşamamıştır bu yüzden kaç kitaptan oluştuğunu kesin olarak bilmiyoruz. Bazı araştırmacılar tarafından *Historiae* ve *Annales*'in birlikte otuz kitap olduğu bunların on iki tanesinin *Historiae*'e, on altı tanesinin de *Annales*'e ait olduğu düşünülmektedir. Fakat on altıncı kitabın elimize geçen kısımlarında Nero'nun imparatorluğunun son iki senesinin henüz anlatılmadığı görülmektedir. Eserin anlatım ritminden dolayı bu iki seneyi de içine alan iki kitap olduğu düşünmek daha mantıklıdır.⁵⁷ Bu kitapların sadece ilk dördü eksiksiz olarak bizlere ulaşmıştır.

Tacitus *Annales*'i Augustus'un ölümünün ardından Tiberius'un tahta çıkmasıyla başlatır ve altıncı kitabın sonunda ölümüne kadar Tiberius dönemindeki

⁵³ Martin, s. 59.

⁵⁴ Tacitus, *Historiae*, 1, 1.

⁵⁵ Tacitus, *Historiae*, 1, 1.

⁵⁶ Tacitus, *Annales*, 2, 61.

⁵⁷ Bedi Demiriş, **Tacitus/ Annales'te Beliren Tarihçiliği ve Hümanizmi**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2002, s. 52.

olayları ele alır. Yedi ve onuncu kitapların arasındaki bölümler kayıptır. On birinci kitapta Cladius'un imparatorluğunun yedinci senesinden bahsettiğini düşünürsek önceki kitaplarda Caligula döneminden ve Cladius'un ilk yıllarından bahsettiğini söylemek yanlış olmaz. On ikinci kitaptan itibaren elimize geçen son kitap olan on altıncı kitabın sonuna kadar Nero döneminden bahsedilir. Fakat elimizdeki kısımlarda bu dönemin tamamlandığını göremeyiz.

2.2. ROMALILARIN GÖZÜNDEN GERMANIA HALKLARININ KÜLTÜRÜ

2.2.1. Saf Irk Meselesi ve Germania Halklarının Fiziksel Görünümü

Tacitus Germania halklarının evlilik yoluyla başka kavimlerle karışmadıklarını bu yüzden kendilerine özgü saf bir ırk olduklarını iddia eder. Fakat burada başka kavimlerle kastettiğinin aslında Akdeniz halkları olduğunu düşünmek yerinde olacaktır. Çünkü *Germania* kitabının ilerleyen bölümlerinde Gallialıların Rhenus Nehri'ni geçerek Germania'ya girdiklerinden⁵⁸ ve son bölümünde de Peucini kavminin liderlerinin başka kavimlerden eş seçtiklerinden ve yüzlerinin Sarmatae halkındakilere benzediğinden bahseder.⁵⁹ Germania halklarının Gallialılarla fiziksel açıdan benzerlikler taşımaları Roma'nın dışında kalan bu kuzeyli halkların kendi aralarında kaynaştıklarının göstergesidir.

Tacitus bu halkların neden Germania'nın yerlisi ve saf olduklarını yani Akdeniz halklarıyla neden karışmadıklarını coğrafyanın zorluğu ile açıklar. Kavimlerin büyük göçleri deniz yoluyla yaptığından ve Germania'nın Akdeniz'e olan uzaklığına değinir. Bununla birlikte sık ormanlar, bataklıklar ve sert iklimi olan Germania'ya, Asya ve Afrika'dan insanların verimli topraklarını bırakıp gelmek istemeyeceklerini de söyler.⁶⁰ Gerçekten de bu coğrafyada, Akdeniz'de olduğu gibi zengin bir tarım seçeneği yoktur. Sık ormanlar ve bataklıklardan kalan kısımlarda genelde buğday, arpa gibi temel tahıllar üzerinden tarım yapılır. Bu sert iklim doğal olarak burada yaşayan kavimlerin kültürlerini ve fiziksel görünüşlerini çokça etkilemiştir.

⁵⁸ Tacitus, *Germania*, 28.

⁵⁹ Tacitus, *Germania*, 46.

⁶⁰ Tacitus, *Germania*, 2.

Tacitus Germania halklarının tasvirini yaparken saf bir ırk olduklarına yeniden değinerek kalabalık olmalarına rağmen hepsinin ortak bir görünüşe sahip olduklarını söyler. Tacitus'a göre Germania halkı; Vahşi mavi gözlere, kızıl saçlara ve güç gösterisi için uygun olan iri vücutlara sahiplerdir fakat bu vücutları zorlu işler için uygun değildir. Soğuk ve sert coğrafyaya göre şekillenmiş olan kişilikleri soğuğa alışık olsalar da sıcağa ve susuzluğa gelemesler.⁶¹ Tacitus'un yaptığı bu tasvir sadece Germania halklarına özgü değildir. Daha öncesinde başka yazarlar aynı tasviri Gallialılar için de kullanmışlardır. Bu fiziki benzerlikleri daha önce de bahsettiğimiz gibi Strabon'un *germanus* "hakiki Gallialı" kavramının kısaltılıp Germania halkını tanımlayan bir isim olmasına neden olmuştur.

Mavi gözlere ve kızıl saçlara sahip olmaları bu halkları Romalılardan ilk bakışta net bir şekilde ayıran özelliklerdi. Daha öncesinde Iulius Caesar da Germania halkının gözlerinin maviliğinden ve korkutuculuğundan bahsetmiştir.⁶² Kızıl saçlarının görkemi muhtemelen Romalı kadınları etkilemiş olacak ki peruklarını kızıla boyatarak ya da Germaniadan gelen kölelerin saçlarından yaptıkları perukları giymeyi moda haline getirmişlerdi. Bu moda Romalı şair Ovidius'un dizelerine de yansımaktadır.⁶³ Kızıl saçlı olmak bu açıdan Romalılardan ayrılmak bu halkların kendileri için de önemli olmalıdır. Çünkü aslen bir Batavi soylusu olan fakat Roma vatandaşı ismine sahip olan Iulius Civilis, emrindeki yardımcı kuvvetlerle birlikte Roma lejyonlarına karşı isyan ettiğinde yemin ederek saçlarını uzatır ve yeniden kızıla boyar.⁶⁴

Germania halklarının sahip oldukları uzun boyları Tacitus dahil pek çok yazar tarafından belirtilmiştir. Fakat sahip oldukları bu iri vücutlarıyla savaşmaktan, güçlerini kanıtlamaktan hoşlansalar da sabır gerektiren uzun süreli işlere yanaşmazlar. Bununla birlikte Tacitus, sıcağa olan tahammülsüzlüklerinin sonucu olarak Tiber Nehri'ne yaklaştıkça Germania halklarının ve Gallialıların hastalanmaya yatkın olduklarını belirtir.⁶⁵

Germania halklarının bu derece iri gövdeli ve savaşa meyilli olmaları Tacitus tarafından toprağın verimsizliği ile açıklanır. Toprağın ve iklimin bu derece sert olması

⁶¹ Tacitus, Germania, 4.

⁶² Caesar, De Bello Gallico, 1, 39.

⁶³ Ovidius, Amores, 1, 14, 45.; Ovidius, Ars Amatores, 3, 163.

⁶⁴ Tacitus, Historia, 4, 61.

⁶⁵ Tacitus, Historia, 2, 93.

vücutlarını diri tutar fakat uzun sürecek olan toprağı ekmek işine sabredemedikleri için tarım çok azdır ve kendilerine savaş alanında ya da başka işlerde göstermeye meyillilerdir.

2.2.2. Tarım ve Diğer Geçim Kaynakları

Tacitus Germania halklarının geçim kaynağı seçeneklerinde en belirleyici etkenin toprağın zorluğu ve Germania halkının çalışmaya karşı olan tutumları olduğunu düşündüğü için bu bölüme kişilik özelliklerini anlattıktan hemen sonra değinir. Tacitus'a göre Germania'da tarım yapılabilir olsa da toprakları meyve ağacı yetiştirmek için uygun değildir.

Herodotos bizlere Tacitus'tan çok daha önce barbar kavimlerin tarıma olan bakışının nasıl olduğunu Thrakialılar üzerinden anlatır. Aktardıklarına göre; bu halk tarımla uğraşmayı hor görür ve saygınlığı savaşta ararlar.⁶⁶ Germania halkları da bu anlayışı benimserler. Aileler toprakla uğraşmayı evin en cılızına bırakırlar ve şan şeref arayışına atılırlar. Bu fikir Tacitus'a farklı gelir çünkü Romalılar için en iyi askerler taşradan çiftçiler arasından çıkar.⁶⁷ Bunun nedeni ise toprakla uğraşan insanların hem belli bir çalışma disiplini kazanmaları ve bunun askeri eğitimlerine kolaylık sağlaması hem de çiftçiye kullandıkları aletler sayesinde kılıçlarını belli bir düzen içerisinde savurmayı daha hızlı öğrenmelerinden gelir.

Daha önce Jastorf kültürünün özelliklerinden bahsederken değindiğimiz gibi Germania halklarının tarımdan elde ettikleri sadece tahıl ürünleridir. Sayıca çok olan fakat verimi düşük olan bu tarım arazilerini halk olarak birlikte kullanırlar fakat paylaşımı soyluluklarına göre yaparlar.⁶⁸ Tarlaların sayısının çok olmasından faydalanarak düzenli olarak tarlalarını nadasa bırakırlar ve böylece toprağın verimliliğini sürdürürler.

Germania halkları tahıldan sadece yiyecek olarak yararlanmıyorlar aynı zamanda içeceklerini de arpa ve buğdaydan elde ediyorlardı. Tacitus tahılı mayalayarak elde ettikleri bu içeceğin şaraba benzer bir içecek olduğunu söylese de bunun bira olduğu açıktır. Romalılar birayı barbar halklarla özdeşleştirdikleri ve

⁶⁶ Herodotos, 5, 6, 1.

⁶⁷ Vegetius, *Epitoma Rei Militaris*, 1, 3.

⁶⁸ Tacitus, *Germania*, 26.

tüketmekten çekindikleri için Latince'de şarabı ve birayı tanımlayan ayrı kelimeler yoktur ikisini de aynı şekilde ifade ederler. Caesar'ın Gallia seferi sırasında edindiği bilgilerden biliyoruz ki Gallialılar da Romalılarla benzer bir düşünce yapısıyla Romalılaşmamak için şarap içmekten çekinirler.

Tacitus Germania halklarının bu içkilere olan düşkünlüklerini “içki içmeye olan düşkünlükleri sayesinde onları silahla olduğundan daha kolay alt edersiniz.” ifadesiyle anlatır.⁶⁹

Germania halklarının tarım yoluyla keten bitkisini yetiştirdiklerini ve bu bitkiden hem yağ hem de kumaş ürettiklerini biliyoruz. Tacitus Germania kadınlarının mor renkli keten giysiler giydiklerini aktarır bizlere.⁷⁰

Hayvancılık Germania halklarının geçim kaynağı ihtiyacının büyük çoğunluğunu karşılar. Tacitus'un da söylediği bu durum arkeolojik kazılarla desteklenmiştir. Yapılan kazılarda bulunan hayvan kemiklerinin büyük çoğunluğunun büyükbaş hayvanlara ait olması bunun Germania halkları için önemli bir geçim kaynağı olduğunu kanıtlar.⁷¹ Büyükbaş hayvancılığın yanı sıra koyun, keçi gibi küçükbaş hayvancılığı da mevcuttur. Genellikle araba işleri için kullanılmış olan at iskeletleri de bu kazılarda bulunur. Hayvancılığa bağlı olarak süt, tereyağı ve süten yaptıkları bir içeceği sıkça tüketirler.

Tacitus Germania halklarının sürü sayılarının çok olduğunu fakat cılız ve gösterişten uzak olduklarını belirtir. Ayrıca çok sayıda hayvana sahip olmak bir gurur kaynağı ve statü göstergesidir.⁷² Romalılar sağlıklı hayvanları çiftleştirerek daha iri büyükbaşlar elde etmeyi keşfettiklerinden buradaki hayvanlar Tacitus'a çok zayıf ve gösterişsiz görünmüştür. Gerçekten de arkeolojik kazılarda buradaki hayvanların görece daha gösterişsiz ve kısa boynuzlu oldukları doğrulanmaktadır. Strabon bu durumu aktarırken soğğun ilk önce boynuzları vurduğunu bu nedenle hayvanların boynuzların kısa olduğunu ya da kısa süre içerisinde düştüğünü aktarır.⁷³

Genel kanının aksine Germania halkları pek sık avlanmazlardı. Bunun temel nedenleri ise hem besledikleri hayvanlar aracılığıyla et ihtiyaçlarını karşılamaları hem

⁶⁹ Tacitus, Germania, 23.

⁷⁰ Tacitus, Germania, 17.

⁷¹ Todd, (Germans), s. 76.

⁷² Tacitus, Germania, 5.

⁷³ Strabon, 7, 13, 18.

de avlanmayı yorucu buldukları için bunu tercih etmedikleri şeklinde açıklanır.⁷⁴ Genelde medeni şehirlerde yaşamayan kavimlerin avlanarak savaş pratiği yaptığı ve bu şekilde hem askeri disiplinlerini hem de fiziksel kuvvetlerini arttırdıkları çıkarımı yapılabilir fakat Germania halkları savaş durumlarında disiplinlerini farklı yollarla sağladıkları ve fiziksel kuvvetlerini gençler arasında yapılan oyunlarla arttırdıkları için av tecrübesine ihtiyaç duymazlar.

Caesar, Tacitus'un aktardıklarına ters bir şekilde avcılığın Germania halkları için çokça önemli olduğunu belirtir.⁷⁵ Fakat yapılan kazılarda çok az sayıda yabani hayvan kemiğine rastlanması bu konuda Tacitus'u doğrular niteliktedir. Germania halkları avcılığı yiyecek sağlamak amacıyla değil genelde vahşi hayvanların derilerinden kendilerine kıyafet yapmak için yapıyorlardı.⁷⁶

Tacitus, Germania'da altın ve gümüş gibi değerli madenlerin bulunmadığını aktarır. Bununla beraber Germania halkları için bu madenlerden yapılan eşyaların topraktan yapılanlardan bir farkı olmadığını da söyler.⁷⁷ Başka eserlerinde Germania'da Mattiaci kavminin bölgesinde⁷⁸ Romalıların Curtius Rufus aracılığıyla bir gümüş madeni açtıklarını fakat buradaki madenin azlığından dolayı hızlıca tükendiğini belirtir.⁷⁹

Gümüş gibi altın madeni de Germania'da çok azdır. Bu nedenle burada bulunan altından küpe ve yüzük gibi küçük eşyalar Roma ile iletişim içerisinde oldukları M.S. 1.yüzyıla dayanır.⁸⁰

Fakat Tacitus'un söylediklerinin aksine Germania'da demir madeninin sayısı az değildir. Tacitus bu madenin az olduğu sonucuna Germania halklarının kullandıkları silahlara bakarak ulaşır.⁸¹ Fakat Tacitus'un bahsettiği bu silahların yani Germania halklarının *frameae* olarak adlandırdıkları kısa kargıların yaygın olmamasının nedeni Romalılar gibi silah üretiminin seri bir şekilde yapılmamasıdır. Jastorf kültürünün de ortaya çıkış noktası olan Elbe havzasında demir ocakları

⁷⁴ Tacitus, Germania, 15.

⁷⁵ Caesar, De Bello Gallico, 4, 1.

⁷⁶ Tacitus, Germania, 17.

⁷⁷ Tacitus, Germania, 5.

⁷⁸ Rhenus Nehri'nin sağında konumlanmışlardır.

⁷⁹ Tacitus, Annales, 11, 20.

⁸⁰ Todd, (Germans), s. 120.

⁸¹ Tacitus, Germania, 6.

mevcuttur. Burada yapılan kazılarda demirden üretilmiş eşyalara sıkça rastlanmaktadır.

2.2.3. Germania Halklarında Ordu

2.2.3.1. Teçhizatları ve Askeri Birimleri

Sükunetten uzak yapılarının bir getirisi olarak Germania halkları savaşçı kimliğine sahipti. Sık sık kendi içlerinde ve başka kavimlerle savaşlara giriyorlardı. Romalılar askeri ilişkiler içerisinde oldukları bu kavmin savaşçı yanlarını uzun zamandır tanıyorlardı. Ama Romalıların özellikle M.Ö. 107 ve 105 senelerinde Rhone Vadisi'nde karşılaştıkları felaket ve M.S. 9 senesinde aldıkları ünlü Teutoberg yenilgisiyle birlikte bu kavme karşı duydukları korku ve saygı perçinlenmişti.⁸² Pek çok antik yazar Germania halklarının savaş kabiliyeti üzerine bilgiler vermiş olsalar da Tacitus bu insanların silahlarını, savaş taktiklerini ve liderleriyle savaşçıların ilişkilerini açıklayarak konuyla ilgili en kapsamlı anlatımı yapmıştır.

Romalılar Germania içinde bir sefer başlattıkları zaman sık ormanlar ve geniş bataklık alanlarda savaşmaya alışkın olmadıkları için çok fazla kayıp veriyorlardı. Buna karşılık Germania halklarının Romalılar karşısında yaşadıkları büyük zorluk ise teknik yetersizliklerinden kaynaklanıyordu. Bu nedenle Tacitus da konuyla ilgili olarak ilk önce kullandıkları silahlardan bahsetmeyi uygun görmüş. Tacitus demir madeni açısından zengin olmadıkları için kılıçların çok nadir olduğundan ve bu yüzden kendi dillerinde *frameae* adını verdikleri kısa kargılar kullandıklarını aktarır.⁸³ Fakat yine aynı kitabın ilerleyen bölümlerinde Cotini kavmini anlatırken demir yataklarına sahip olduğunu söyleyerek bu savını zayıflatır.⁸⁴ Avrupa'daki pek çok bölge gibi Germania'da da demir madeni mevcuttu. Fakat Germania halkları bu demiri etkin bir şekilde işlemek konusunda yeterli teknolojiye sahip değillerdi.

Frameae adındaki bu kısa kargıları hem uzaktan fırlatmak hem de yakın mücadele için kullanabiliyorlardı. Ordunun arka hatlarında bu silahı kullanırken ön

⁸² Malcolm Todd, **Everyday Life of the Barbarians**, B. T. Batsford Ltd., London, (Barbarians), s. 97.

⁸³ Tacitus, Germania, 6.

⁸⁴ Tacitus, Germania, 43.

sıralarında ise normalden daha uzun mızraklar bulunuyordu.⁸⁵ Muhtemelen Romalılarla savaşırken hem düşmana korku vermek hem de çok iyi olmayan savunma ekipmanları yüzünden düşman kılıçlarından kendilerini korumak için bu taktiği kullanmış olabilirler.

Hem süvariler hem de piyade askerleri için Germania halkının ana silahlarından biri de şüphesiz ki kalkanlarıdır. Bu kalkanların genelde hasır veya tahtadan yapıldığından başka eserlerinde de bahseder Tacitus.⁸⁶ Thorsbjerg ve Vimose gibi bataklık arazilerde yapılan kazılarda bulunan kalkanlar Tacitus'un bu sözlerini doğrular. Bulunan bu kalkanların yaklaşık olarak bir metrelik bir yarıçapa sahip oldukları ve genellikle dikdörtgen veya oval şeklinde oldukları ve kısmen demir takviyelerle kuvvetlendirildikleri görülür.⁸⁷ Bu takviyeler sayesinde kendilerini dezavantajlı durumdan kurtarmak amacıyla düşmanı silahsızlandırdıkları düşünülmektedir. Kalkanların en dikkat çekici özelliği farklı renklerle boyanmış olmalarıdır.⁸⁸ Boyalı kalkanların savaşan grupları ve ait oldukları kavimleri ayırt ettikleri bir nevi askeri flama görevi gördüğü düşünülebilir. Kalkanlarını geride bırakan savaşçının onursuz kabul edilmesinden yola çıkarak bu kalkanlara bir kutsiyet atfettiklerini söyleyebiliriz.

Tacitus çıplak olarak ya da hafif bir giysiyle savaşa gittiklerini belirtiyor. Çıplak derken kıyafetsiz olmalarını mı yoksa zırh koruması olmadan savaştıklarını mı kastettiği belirsizdir. Burada Tacitus'un çıplak demek için kullandığı Latince kelime olan *nudus* kelimesini Caesar da eserinde Gallia kavimlerinin savaşırken korumasız kalıp savaşa devam ettiklerini belirtmek için kullanmıştır.⁸⁹ Arkeolojik kazılar sayesinde çok az kişinin iyi donanımına sahip olduklarını görüyoruz. Zırhların sayısının az olmasını demir işlemek konusundaki teknik yetersizlikleriyle açıklamak mümkündür.

Tacitus'un anlatımına göre Germania kavimleri piyade ağırlıklı bir savaş anlayışına sahip olsalar da süvari sınıfı da mevcuttu. Fakat piyade sayısının çok olmasından ve piyadelerin hızının atlardan geri kalmamasından dolayı savaş taktiklerini yayalara göre belirliyorlardı. Her köyün en hızlı koşan gençlerinden seçilen

⁸⁵ Tacitus, Annales, 2, 14.

⁸⁶ Tacitus, Annales, 2, 14.

⁸⁷ Todd, (Barbarians), s. 101.

⁸⁸ Tacitus, Germania, 6.

⁸⁹ Caesar, De Bello Gallico, 1, 25, 4.

ve adlarına *yüzler* dedikleri bir grubu savaş en önüne koyarlar ve bu şekilde kama formasyonu oluşturarak saldırıya geçerlerdi.

Tacitus'un aktardıkları arasında Germania halkının askerlerinin savaş alanında gösterdiği en ilginç özelliği muhtemelen *barritus* adını verdikleri savaş çığlıklarıdır. Düşmana korku vermek amacıyla atılan bir çığlıktan çok daha fazlası aynı zamanda bir haberleşme aracıdır bu çığlık. Bu cesaret verici şarkının tonlamalarına göre ön saftaki savaşçılar arka saflara savaşın durumunu bildirirlerdi.⁹⁰

Velleius Paterculus'un aktardığı bilgilerden öğrendiğimiz Maroboduus kavminin 70.000 piyadeye 4.000 süvari şeklindeki asker dağılımı bizlere Germania halklarının ordularının genel profilini gösteriyor.⁹¹

Romalıların açısından bakıldığında Germania halklarının süvarilerlerinin kullandığı atları gösterişsiz ve çelimsizlerdir ve kendi atları gibi ayırt edici hıza sahip değillerdir. Bu yüzden de Roma süvarilerinin yaptığı gibi hızlı manevralar yapamadıklarını söyler Tacitus. Caesar'ın kendi yanında savaşan Germania'dan gelen yardımcı kuvvetlerinin atlarının yerine kendi ordusundan yeni atlar vermesi de bu durumun başka bir örneğidir.⁹²

Her ne kadar Romalılar Germania halkının atlarını beğenmiyor olsalar da Germania kavimleri arasında atları ve binicilikleriyle ünlenmiş olan bazı kavimler de vardır. Bunlardan biri Rhenus Nehri kıyısına yerleşmiş olan Tencteri kavmidir. Bu kavim tüm Germaniadaki en iyi süvariler olarak nam salmışlardır ve kendilerine özgü bir at binme gelenekleri vardır. Bu geleneği çocuklar arasında bir oyun aracılığıyla yayarak devamlılığını sağlamışlardır. Savaşta üstünlük ve yiğitlik gösterenlere tıpkı bir ev gibi babalarından miras olarak atlar devredilirdi.⁹³ Bu konuda ünlenmiş olan bir diğer kavim de şüphesiz ki Romalılarla dostluk ilişkisi de kurmuş olan Batavi kavmidir. Bu kavim atları ve teçhizatlarıyla Danuvius gibi geniş nehirleri geçebilme yeteneğine sahiplerdir.⁹⁴

Germania halklarının diğer halklardan en farklı olan gelenekleri muhtemelen savaş meydanına aileleriyle birlikte gitmeleridir. Ailelerinin yanlarında olduğunu

⁹⁰ Tacitus, Germania, 3.

⁹¹ Velleius Paterculus, *Historiae Romanae*, 2, 109, 2.

⁹² Caesar, *De Bello Gallico*, 7, 65.

⁹³ Tacitus, Germania, 32.

⁹⁴ Tacitus, *Historiae*, 2, 17.

bilmeleri onlara daha fazla savaşma motivasyonu aşıliyordu ve cesaretlerine tüm kavim şahit olmuş oluyordu. Geri çekildikleri zaman savaş yaralarını kadınlarına gösterip onlar tarafından bakılıyorlardı.⁹⁵ Tacitus bu bilgiyle Roma gibi disiplinli bir ordunun karşısında Germania ordularının, ailelerinden ve duygulardan güç alan bir organizasyon olduğunu belirtir.⁹⁶

2.2.3.2. Liderler ve ordu ilişkileri

Tacitus Germania kavimlerinin liderlik anlayışını aktarırken karşımıza iki farklı lider tipi çıkar; Krallar ve komutanlar. Bunların ilki *ex nobilitate* yani soyluluktan gelen haklarına göre seçilen Tacitus'un Latince *rex* kelimesiyle tanımladığı krallardır. Tacitus, Marcomanni ve Quadi kavimleri gibi kavimlerin kendi soylarından gelen krallar tarafından yönetildiğini söyleyerek bu durumu örneklendirir.⁹⁷ Kaynaklarda kral unvanıyla anıldığını gördüğümüz ilk Germania lideri, birden fazla kavmi bir araya toplayıp Gallia'ya saldıran ve Caesar'ın rakibi olan Ariovistus'tur.⁹⁸

Fakat bu doğuştan gelen soyluluk hakkının anne tarafından mı yoksa baba tarafından mı geçtiği bilinmemektedir. Bazı kavimler baba tarafından gelen kan bağının bazıları da anne tarafından gelen kan bağının üstünlüğünü kabul eder. Kavimler arasındaki pek çok adette olduğu gibi soyluluk konusunda da bir genel kanı mevcut değildir. Cherusci kavminde babadan geçen soyu takip ettiklerini gözlemleyebiliyoruz. Kavmin lideri olan Sigimer öldüğünde yerine Roma'ya karşı isyan başlatmış olan oğlu Arminius geçer ve hemen ardından kimin geçtiği belli olmasa da 47 senesinde yeğeni olan Italicus'un Cherusci tahtına oturması baba tarafından soyluluğu takip ettiklerini gösteriyor.⁹⁹

Krallar yetkilerini doğuştan gelen bir hakla almış olsalar da bu haklarını savaştaki başarıları ve ikna kabiliyetleriyle desteklemeleri gerekiyordu. Tek başlarına

⁹⁵ Tacitus, Germania, 7.

⁹⁶ Alexander C. Murray, **Germanic Kinship Structure**, Pontifical Institute of Mediaeval, Toronto, 1983, s. 55.

⁹⁷ Tacitus, Germania, 42.

⁹⁸ Caesar, De Bello Gallico, 1, 31.

⁹⁹ Tacitus, Annales, 11, 16.

ve sonsuz bir yetkiye sahip olmayan kralların yapacakları eylemlerde halklarının onayını almaları gerekiyordu. Kararların alındığı toplantılarda halk eğer krallarıyla aynı fikirde olmazlarsa homurdanarak itiraz ederler, eğer kararı onaylarsa kargılarını kalkanlarına vurarak tezahürat yaparlardır.¹⁰⁰

Karşılaştığımız bir diğer lider tipi olan Tacitus'un Latince *duces* kelimesiyle tanımladığı komutanlar ise yetkilerini savaşlarda gösterdikleri başarılarla ve halkları tarafından gördükleri saygıyla kazanırlardı. Genelde savaşlarda maiyetlerindeki savaşçılara önderlik eden bu liderlerin barış zamanında hangi görevlerde yer aldıkları bilinmez.

Her iki gruptaki liderin de tebaasındaki savaşçılarla derin bir bağı vardı. Kavmin liderinin bir genç savaşçıyı silahlarla donatarak maiyetine kabul etmesi büyük öneme sahiptir. Bu şekilde savaşçı erillik ritüelini tamamlamış sayılır ve artık evinin bir bireyi olmaktan öte kavminin bireyi olarak kabul görür.¹⁰¹ Tacitus bu silahla donatılma ritüelini Romalılardaki toga giyme törenine benzeter.

Tacitus liderler ve maiyetleri arasındaki güçlü bağı en iyi *liderler zafer için, tebaa ise liderleri için savaşır*lar diyerek özetlemiştir. Liderleri tarafından silahlandırılan bu savaşçılar büyük bir bağlılık duygusu beslerler ve liderlerinin gözünde saygınlıklarını arttırmak için birbirleriyle yarışırldı. Maiyetteki savaşçıların cesaret konusunda liderlerinden geride durmamaları fakat savaş meydanında onu gölgede bırakmamaları beklenir.¹⁰² Savaş alanında liderleri öldükten sonra geride kalan savaşçılar büyük bir utanç içinde yaşarlar. Bu yüzden savaşta liderlerinin korumalığı yapmak büyük bir onurdur. Savaşma isteğiyle dolu olan Germania kavimlerinin gençleri içinde bulundukları kavim uzun süre barış içinde yaşadysa gönüllü olarak başka kavmin liderinin maiyetine geçiş yaparlardı. Bu davranışlarının altında yatan neden savaşmanın onurlu bir davranış olduğunu düşünmelerinin yanı sıra savaşçı olarak edindikleri lüksleri bırakmama isteğidir. Savaşarak elde ettikleri ganimetler ve şöenlerden geri durmak istemezler. Uzun uğraşlara alışık olmadıkları tarla sürmek yerine savaşa gidip kalan zamanlarında tembellik yapmayı tercih ederler.¹⁰³

¹⁰⁰ Tacitus, Germania, 11.

¹⁰¹ Tacitus, Germania, 13.

¹⁰² Tacitus, Germania, 14.

¹⁰³ Tacitus, Germania, 15.

Liderler kendilerini koruyan bu maiyetin genişliğiyle övünürler ve ne kadar büyük ve cesur savaşçıları varsa ünleri o kadar yayılırdı. Bu liderlerin gücünün duyulması bile bazen savaşların başlamadan bitmesini sağlayabiliyordu. Komşu kavimler tarafından bu güçlü liderlere atlar, gümüş vazolar ve süs eşyaları gibi değerli hediyeler gönderilirdi. Başka kavimler tarafından gönderilen hediyelerin yanı sıra halk da bazen bireysel bazen de toplu olarak liderlerinin takdirini kazanmak için onlara tahıl veya büyükbaş hayvanlardan oluşan hediyeler veriyorlardı. Bu hediyeler sayesinde liderler hem kendi ihtiyaçlarını hem de maiyetlerindeki savaşçıların ihtiyaçlarını karşılayabiliyorlardı.

2.2.4. Germania Halklarının İnanç Sistemi

2.2.4.1. Tanrılar ve Kurban Törenleri

Tacitus Germania halklarının tanrıları hakkında çok detaylı bilgiler aktarmaz. Kendisinden önceki yazarların başka kavimlere yaptığı gibi Tacitus da tanrı isimlerini Latinceleştirir. Tacitus'a göre Germania halkları arasındaki en yaygın tanrılar Mercurius, Mars ve Hercules'tir. Bu gelenek Romalıların başka tanrıları anlatırken genelde kullandığı bir yöntemdir. Caesar da Gallialıların tanrılarından bahsederken en çok saygı duydukları tanrının yine Mercurius olduğundan ve onun ardından Apollon, Jupiter ve Minerva'nın geldiğinden bahseder.¹⁰⁴ Fakat Caesar, Germania halklarının tanrılarını anlatırken onların güneşe, aya ve yıldızlara tapındıklarını belirtir herhangi bir tanrıdan bahsetmez.¹⁰⁵ Tacitus da muhtemelen Germania halklarının konuştuğu lisandaki karşılıklarını bilmediği için isimleri Latince aktarır.

Germania halkları erken dönemlerde tek bir baş tanrı konusunda hemfikir olmamış olsalar da Tacitus en çok taptıkları tanrının Mercurius olduğunu belirtir.¹⁰⁶ Hermunduri kavmi Chattilerle yaptıkları savaştan önce savaş tanrısıyla birlikte Mercurius'a da adaklar adanmışlardır.¹⁰⁷ Rhenus Nehri yakınlarında bulunan bazı

¹⁰⁴ Caesar, De Bello Gallico, 6, 17.

¹⁰⁵ Caesar, De Bello Gallico, 6, 21.

¹⁰⁶ Tacitus, Germania, 9.

¹⁰⁷ Tacitus, Annales, 13, 57.

yazıtlarda *Mercurius Cimbrianus*¹⁰⁸ isminin görülmesi bu bölgedeki halkların Latince ismi kabul edip Romalılaşmaya başladıklarını gösterir.

Genel olarak kabul edilen görüş *Mercurius* isminin Germania halklarının dilindeki Wodan yerine kullanıldığı yönündedir. Wodan ya da daha yaygın bilinen ismiyle Odin bir savaş tanrısıdır aynı zamanda da tanrıların yöneticisidir. Tanrı olan konumlarına bakıldığında tanrıların habercisi olan *Mercurius* ile farklı oldukları düşünülse de benzedikleri özellikleri de vardır. *Mercurius*'un ölümlerin ruhlarını öte aleme taşıması gibi Wodan'ın da savaş meydanında ölenlerin ruhlarını kendi krallığına taşıdığına inanılır.

Tacitus'un bahsettiği bir diğer önemli tanrı *Hercules* ile özdeşleştirdiği Donar'dır. Tacitus Donar ya da Thor olarak bilinen bu tanrının, elinde çekiciyle birlikte maceralara atılmasından ve rekabet peşinde koşmasından dolayı görevleriyle meşhur olan ve her zaman elinde sopasıyla tasvir edilen *Hercules* ile denk olduğunu düşünmüş olmalı. Fakat bu tanrı aynı zamanda yıldırımlar saçan hiddetli bir gökyüzü tanrısıydı ve bu özellikleriyle Jüpiter ile olan eşleşmesinin daha doğru olacağı düşünülmektedir.

Germania kavimleri gibi savaş düşkünü bir halkın en önemli tanrılarından birinin savaş tanrısı olması şaşırtıcı değildir elbette. Kendi dillerinde Tiwaz ya da Tyr olarak anılan bu tanrıyı Tacitus Romalıların savaş tanrısı Mars ile özdeşleştirmiştir. Germania kavimleri arasında kabul görmüş bir ortak baş tanrı olmadığı için her kavim bu konuda kendisi Tencteri kavmi tanrıların lideri olarak Mars'ı kabul ediyorlardı.¹⁰⁹

Germania halkları için önemli tanrı üçlüsü olan Tiwaz, Wodan ve Donar'ın isimleri, Romalı özdeşlikleri gibi günlere verilmiştir. Hem Alçak Almancada hem de günümüz Almancasında sırasıyla *Dienstag*(=Salı), *Wodanstag*(=Çarşamba) ve *Donnerstag*(=Perşembe) olan gün isimlerinin Latincedeki karşılıkları *Dies Martis*, *Dies Mercurii* ve *Dies Iovis* olmuştur.

Tacitus bu üç önemli tanrının yanı sıra köklü bir geçmişe sahip olan Süev kavminin kısmen de olsa Roma'da yaygın olan Isis'e kurban kestiklerini ve onun sembolü olan kalyonu kullanmalarının bunun işareti olduğunu belirtir.¹¹⁰ Albis

¹⁰⁸ Corpus Inscriptionum Latinarum XIII 6402, 6604.

¹⁰⁹ Tacitus, *Historiae*, 4, 64.

¹¹⁰ Tacitus, *Germania*, 9.

Nehri'nin doğusundaki bu kavmin korularında bir doğa tanrıçası olan Nehalennia'ya adanmış yirmi iki tane sunak bulunur.¹¹¹ Gemi ve köpek sembolleriyle tasvir edilen Nehalennia'nın Isis ile ortak sembolleri olmasından dolayı Tacitus bu iki tanrıçayı özdeşleştirmiş olmalıdır.

Germania halklarının inancı içerisinde Tacitus'un isminden bahsetmediği daha pek çok tanrı ya da tanrıça olması muhtemeldir. Günümüz Belçika sınırları içinde bulunan bir yazıtta bir tanrıçanın adının geçmesi ve hakkında başka bir bilgi kaynağımız olmaması bunun gibi kaybolmuş olabilecek pek çok tanrı ya da tanrıçanın olabileceği düşüncesini akıllara getiriyor. Söz konusu olan yazıtta Cyrenaicae III lejyonuna mensup bir centurion olan Quintus Catius Nepos'un silahı ve kalkanını Vihansa ismindeki bir tanrıçaya adadığı yazılıdır.¹¹²

Tacitus Germania halklarının tanrılar için tapınaklar inşa etmediklerinden ve onlar için insan suretleri çizmediklerinden bahseder.¹¹³ Germania halkı tanrılar için düzenledikleri törenleri kutsal saydıkları korular içerisinde rahipler veya kavim lideri eşliğinde düzenliyorlardı.

Tacitus Germania halkının bahsettiği tanrılar adına onları yatıştırmak için sıklıkla insan veya hayvan kurban ettiklerinden bahseder. Hayvan kurbanı pek çok kavimde olduğu gibi Romalılarda da yaygındır fakat insan kurbanını büyük bir barbarlık örneği olarak görüyorlardı. Caesar bu insan kurban etme geleneğinin Gallialılar arasında yaygın olduğundan ve adakta bulundukları kurbanı rahipler eşliğinde yerine getirmedikleri zaman tanrıların öfkelerini üzerlerine çekmekten korktuklarından bahseder.¹¹⁴ Tacitus da diğer eserlerinde Germania kavimlerinin yaptığı bu insan kurbanını örneklendirir. Publius Varus'un yenildiği alanda Germanicus'un daha sonra barbar altarlarını ve bu altarların yakınlarındaki insan ve at kemik ve iç organlarını bulmasını aktarır.¹¹⁵ Hermundurii kavminin, Chattilerle yaptığı savaştan önce düşmanlarının ve onların atlarının ölümlerini Mars ve Merkür için adadıklarını belirtmesi bu ritüelin Germania halklarının inancında galibiyet için ne kadar önemli olduğunu gösterir.¹¹⁶

¹¹¹ Wolfram, H., Germenler, s. 73.

¹¹² Corpus Inscriptionum Latinarum XIII 03592

¹¹³ Tacitus, Germania, 9.

¹¹⁴ Caesar, De Bello Gallico, 6, 16.

¹¹⁵ Tacitus, Annales, 1, 61.

¹¹⁶ Tacitus, Annales, 13, 57.

Bölgede yapılan arkeolojik kazılarda bulunan insan bedenleri, Tacitus ve Caesar'ın bu anlatımlarının sadece birer barbar yakıştırması olmadıklarını doğrular niteliktedir. Almanya'nın Weimar bölgesinde bataklıkta bulunan insan bedenleri ve yakınlarındaki bronz kazan ve küçük idoller bunun bir kurban ayini olduğunu düşündürmektedir.¹¹⁷ Bölgede bulunan bedenlerde genç kadın ve kız çocuklarının sayısının çok olması bu insan kurban ritüellerinin sadece savaş tanrıları için değil doğurganlık tanrıçaları için de yapılmış olabileceğini düşünmeliyiz.

2.2.4.2. Germania Halklarının İnançında Rahipler ve Kehanetler

Caesar eserinde Gallialılar ile Germania halklarının dini sınıfını karşılaştırdığı zaman Germania halklarının Druid benzeri rahiplerinin olmadığını ve kurban kesmediklerini aktarır.¹¹⁸ Muhtemelen Caesar eserinin odak noktası olmadığı için Germania halklarının bu gelenekleri hakkında detaylı bir bilgi öğrenme gereği görmemiştir. Çünkü Caesardan sonra yazmış olan Strabon ve Tacitustan Germania halklarının sahip olduğu rahipler ve kehanet yapan kadınlar hakkında detaylıca bilgi ediniyoruz.

Strabon'un anlattıklarına göre, Cimbrilere yaptıkları keşif seferleri sırasında beyaz kıyafetli, gri saçlı ve çıplak ayak dolaşan kâhin rahibeler eşlik ediyorlardı ve bu rahibeler savaş esirlerinin boynunu kesip kanlarını akışına göre galibiyet kehanetinde bulunuyorlardı.¹¹⁹

Tacitus rahip ve rahibelerin Germania halkları için ne kadar önemli olduklarından ve kehanette bulunmanın dışında başka pek çok görevleri olduğundan sıklıkla bahseder. Germania halkları için tanrıya en yakın kişi olarak kabul gören bu rahiplerin idam etme, hapse atma ya da kırbaçlama gibi cezalar verme yetkilerine sahipti çünkü bunların sadece basit birer ceza olmadığına tanrının buyruğu olduğuna inanılır.¹²⁰ Bu rahipler aynı zamanda halkın katıldığı önemli konuların konuşulduğu meclisleri yönetme yetkisine de sahipti. Bu durum rahiplerin Gallialılardaki druidler gibi çok yönlü bir yetki alanına sahip olduklarını gösterir.

¹¹⁷ Todd, (Germans), s. 109

¹¹⁸ Caesar, De Bello Gallico, 6, 21.

¹¹⁹ Strabon, 7, 2, 3.

¹²⁰ Tacitus, Germania, 7.

Tacitus tanrıça Nerthus hakkında bilgi verirken rahiplerin tanrı ve halk arasında bir köprü konumunda olduğu açıkça görülüyor. Nerthus'un kutsal arabasına dokunma ve tanrıçanın odasında olup olmadığını kontrol etme yetkisi sadece rahiplere aittir.¹²¹

Tacitus Germania halkları için önemli olan bir rahibenin isminden eserlerinde sıklıkla bahseder. Bu kişi Batavi isyanı sırasında Germania ordularının Roma lejyonlarını yok edeceği kehanetinde bulunan Veleda'dır. Bructeri kavminden gelen Veleda tüm kavimler tarafından saygı görüyordu. Ubii ve Tencteri halkları aralarında yapacakları antlaşma için özellik isyanın lideri olan Civilis ile Veleda'nın da tanıklık yapmasını istemişlerdir.¹²²

Veleda'ya tüm kavimler tarafından bu kadar saygı duyulmasının nedeni isyanın tetikleyicisi olarak gördükleri kehanetleriydi. Çünkü tüm Germania halkları fal bakmaya ve kehanette bulunmaya büyük ilgi duyuyorlardı.

Tacitus Germania halklarının pek çok farklı şekilde kehanette bulunma yöntemleri olduğundan bahseder. Bunlardan en basit ve en yaygın olanı meyve dallarının parçalayarak baktıkları faldır. Tacitus'un anlatımına göre; bir meyve dalını parçalara ayırır ve üzerine belli şekiller çizerler ve bu dalları bir örtünün üzerine atarak fala bakarlar. Eğer aile için bakılıyorsa aile reisi, devlet meseleleri içinse rahipler bu falı uygular. Fal olumsuz bir anlamla yorumlanırsa gün içinde bir daha bakmazlar fakat olumlu bir yorum yapılırsa teyit etmek için bir kere daha fal açılır.¹²³

Araştırmacılar bu dalların üzerine işlenmiş olan işaretlerin runik *futhark* alfabesinin bir erken dönem formu olduğunu düşünmektedir.¹²⁴ Bu alfabenin ileriki tarihlerde Jutland Yarımadası'ndaki halkların *Völva* adını verdikleri kâhin kadınlar tarafından kehanette bulunmak amacıyla kullanıldığı bilinmektedir.

Germania halkları, kuşlar ve atların davranışlarını inceleyerek de kehanetlerde bulunuyorlardı. Kuşların havaya salındıktan sonra uçuşlarına göre kehanette bulunmak Roma'da *augur* ismiyle bilinen din görevlilerinin önceden de yaptıkları bir adetti. Atları kullanarak baktıkları falları Tacitus detaylı bir şekilde aktarır. Ormanlarda hiçbir insan işine koşulmadan bembeyaz atlar yetiştirirler ve bu atlar arabalara bağlanıp rahip ya da halkın liderinin eşlikçiliğinde gezdirilir. Eşlik eden kişi atın davranışları ve

¹²¹ Tacitus, Germania, 40.

¹²² Tacitus, Historiae, 4, 65.

¹²³ Tacitus, Germania, 10.

¹²⁴ R. W. V. Elliot, **Runes: An Introduction**, Manchester University Press, London, 1963, s. 12.

kişnemelerinden yola çıkarak bir kehanette bulunur. Bu en çok saygı duydukları kehanettir ve bu ritüeli yapan kişi kendisini tanrının hizmetkârı olarak kabul eder.¹²⁵

Daha önce Germania halklarının savaşlarda kullandıkları atların gösterişsiz ve çelimsiz olduğundan bahseden Tacitus'un bu atları görkemli bir şekilde anlatması bunların tüm Germania halkları için ne kadar önemli olduğunu gösterir. At figürü pek çok kavim için önemli dinsel bir anlama sahip olsa da Germania halklarının inancında at ile özdeşleştirdiği özel bir tanrıları var mı bilmiyoruz. Fakat bu kehanet yöntemine verdikleri önemden dolayı atın tanrılar ile doğrudan bağlantılı olduğunu düşündükleri kesindir.

Tacitus'un bahsettiği bir başka önemli kehanet yöntemi ise sadece savaşların sonucunu öğrenmek için uyguladıkları bir yöntemdir. Savaşa girecekleri kavimden bir savaşçıyı kaçırlar ve halkına özgü olan silahları kullanarak kendi kavimlerinden bir savaşçıyla kapıştırırlar. Bu dövüşün sonucunun asıl savaşın sonucunu temsil edeceğine inanırlar.

2.2.5. Germania Halklarının Sosyal Hayatı

2.2.5.1. Germania Halklarının Yerleşim Yapıları

Tacitus, Germania halklarının Romalılar gibi şehirlerde yaşamamalarını şaşkınlıkla karşılar. Buradakiler genelde evlerini birbirlerinden uzak şekilde ve dağınık bir düzende bir nehrin ya da ormanın yakınında inşa ederler.¹²⁶ Romalı soylu ailelerinin tarım arazilerinin de içinde bulunduğu taşradaki konaklama evleri böyle alanlara inşa edilirdi ve şehir hayatının yorgunluğunu atmak için bu yerleri kullanırlardı. Bu yüzden bu yerleri şehirden çok köylere benzetir.

Bununla beraber Romalı şehir yapısından bir diğer farkı da Germania halklarının yerleşimlerinin etrafını surlarla kapatmayı doğru bulmamaları ve evlerinin arasında boşluklar bırakıyor olmalarıdır. Tacitus bu durumun Germania halkları için ne kadar önemli olduğunu *Historiae* adlı kitabında M.S. 69'daki Batavi isyanından bir örnekle açıklar, Tencreriler Ubii kavmine vahşi hayvanların kapatıldıklarında

¹²⁵ Tacitus, Germania, 10.

¹²⁶ Tacitus, Germania, 16.

cesaretlerini kaybettikleri gibi şehir duvarları içerisinde cesaretlerini kaybettiklerini söyleyerek duvarların yıkılmasını isterler.¹²⁷

Tacitus, evlerinin etrafında bırakılan bu boşlukları ya bir yangın tedbiri ya da inşaat işindeki kabiliyetlerinin yetersizliğinden kaynaklandığını şeklinde açıklar. Bu boşlukları yangın sebebiyle bıraktıklarını düşünmesi M.S. 64 senesinde ortaya çıkan Büyük Yangından kaynaklanıyor olabilir. Roma'da çok fazla tahribata neden olan bu yangından sonra şehrin yeniden inşası sırasında alınan tedbirlerden biri olan evler arasında boşluk bırakılması fikrinin Romalılardan çok daha önce Germania halkları tarafından kullanılıyor olması Tacitus'u şaşırtır ve bu detayı aktarmasına neden olmuştur.

Tacitus Germania halklarının yaptığı evlerin şekilsiz olmasından ve malzeme olarak taş, tuğla gibi malzemeler yerine kereste kullanmalarından dolayı bu halkın inşaat işlerinde kabiliyetli olmadığını iddia eder. Fakat bunun aksine yapılar kazılardan öğreniyoruz ki Germania şehirlerindeki uzun evler gayet düzgün ve iyi birer işçilik örneğidir.

Evlerini Romalılar gibi taşlardan değil de kerestelerden yapmalarının ise temel nedeni ise yakınlarındaki sık orman arazilerinden elde edebildikleri en bol malzemenin odun olmasıdır. Odundan yapılan evler taştan yapılara göre daha hızlı ısınır ve ısınıp kolayca kaybetmez bu da sert iklime sahip olan Germania'daki yapılar için en uygun malzeme olmasının nedenlerinden biridir.

Tacitus Germania halklarının evlerinin bir kısmını renkli desen görüntüsü verecek şekilde balçıkla sıvadıklarından bahseder.¹²⁸ Yağmurlu ve nemli bölgelerde bu balçık sıva uzun süre dayanamayacağı için zaman zaman içerisine kireç karıştırarak nemlenmesine karşı dayanıklı hale getirmişlerdir. Feddersen Wierde arkeolojik kazılarında bulunan evlerin gül rengi duvarlara sahip olması Tacitus'un aktardığı bu bilgileri desteklemektedir.

Visurgis Nehri'nin denize döküldüğü noktada konumlanan Kuzey Almanya'daki Feddersen Wierde, Germania kavimlerinin en önemli ve en büyük yerleşimlerinden biridir. M.Ö. 1 yüzyılda yerleşimin başladığı bu yerde zaman içerisinde insanlar nehrin taşmasından dolayı yerleşim merkezini daha yukarılara

¹²⁷ Tacitus, *Historiae*, 4, 64.

¹²⁸ Tacitus, *Germania*, 16.

taşımışlardır. Tarım ve hayvancılığa dayalı bir ekonomisi olan bu yerleşimin merkezinde yerleşimin liderine ait olduğu düşünülen diğer yapılardan daha büyük, çitlerle çevrili bir uzun evin olduğu görülmektedir. Bu büyük yapının etrafında içerisinde odun, deri, demir ve bronz işlemeciliğinin izlerini taşıyan küçük kulübeler bulunmaktadır.¹²⁹ M.S. 5. yüzyıla kadar kullanıldığı gözlenen bu yerleşim ekonomisi ve dağınık yapılanmasıyla Tacitus'un anlatımlarını doğrular niteliktedir.

2.2.5.2. Germania Halklarının Aile yapısı ve Evlilikleri

Tacitus'un Germania halklarının tüm gelenekleri arasında en çok övgüyle bahsettiği evlilik ve zina karşısındaki tutumlarıdır. Tacitus'a göre Germania halklarının aile bağları çok kuvvetlidir ve ender durumlar dışında genellikle tek eşlidirler. İkinci evliliklerini yapanlar da bunu şehvetten dolayı değil asil soylarının devamlılığı için yaparlar.¹³⁰

Kaynaklardan bildiğimiz tek çok eşlilik örneği Caesar'ın anlattığı kral Ariovistus'tur. Ariovistus'un biri Sueb kavminden bir kadın, diğeri Noricum adındaki Gallialı bir kavmin kralı Voccio'nun kız kardeşi olan iki eşi vardır.¹³¹ Ariovistus'un ikinci evliliğini siyasi nedenlerle ya da Tacitus'un belirttiği gibi asil soyun devamı için yaptığı anlaşılabılır.

Siyasi olsun ya da olmasın evliliklerinde Romalılardan farklı olarak erkeğin eşine çeyiz veriyor olması Tacitusu şaşırtır. Bu çeyiz alışverişi ailelerin gözü önünde yapılan bir çeşit sözlü ve sembolik akit niteliği taşır. Çeyizler kadın takıp kullanabileceği takılardan ziyade bir çift öküz, bir at ve bir takım silahlardan ibarettir.¹³² Bu şekilde yapılan akit ile kadının savaş konusunda erkekten geri durmadığı mesajı verilmiş oluyordu.

Tacitus Germania gençlerinin evlilik öncesi ilişkiden uzak yaşamalarından övgüyle söz eder. Bu durum Tacitus'un diğer eserlerinde de sıklıkla değindiği gibi Roma ahlakının bozulmasına olan bir eleştirisidir. Şölenler ya da gizlice yazılan

¹²⁹ Todd, (Barbarians), s. 44.

¹³⁰ Tacitus, Germania, 18.

¹³¹ Caesar, De Bello Gallico, 1, 53.

¹³² Tacitus, Germania, 18.

mektuplar aracılığıyla birbirlerini baştan çıkartmadıklarını aktararak bu durumun Roma'da sıklıkla yaşanmasına dikkat çeker.

Germania halkları arasında pek fazla örneği görülme de zina yapan kişilere karşı tutumları çok serttir. Bir kadın böyle bir duruma düştüğü zaman kocasına geniş yetkiler verilir. Erkek karısının saçlarını kesip onu çıplak bir şekilde ve kamçılıyarak evden kovar.¹³³ Bataklıklarda bulunan kadın cesetlerinin bir kısmının saçlarının kesilmiş şekilde bulunması bu durumu doğrular niteliktedir.

Tacitus burada kadınların sadece bir kez evlendiklerinden ve kendilerini kocalarına adadıklarından bahseder. Kocasının ölmesi durumunda kadın hayatının kalanını yalnız başına geçirir ve bir daha evlenmez. Roma'da birden fazla kez evlenmenin yaygın olmasından dolayı Tacitus bunu bir erdem olarak kabul eder.

Germania gençlerinin birbirlerine yaş ve güç açısından denk olanlarının evlenmesinin doğru olduğu düşünülür.¹³⁴ Gençlerin erken yaşta evlenmeleri tasvip edilmezdi çünkü bunun kuvvetlerini azalttığını ve bu evliliklerden doğacak çocukların da zayıf olacağı düşünülürdü. Caesar Germania erkekleri için 20 yaşından önce bir kadınla birlikte olmanın utanç verici bir durum olduğunu belirtir.¹³⁵ Roma'da ise ergenlik çağının gelmesiyle beraber hem kızlar hem erkekler yasal olarak evlilik çağına gelmiş oluyorlardı.¹³⁶

Tacitus Germania halklarının miras paylaşımı sonrasında doğan çocukları öldürmediklerini ve çocuk sayılarını sınırlı tutmak için uğraşmadıklarından bahseder. Bunun nedeni muhtemelen Germania halklarında mirasın yaşa göre değil cesaret ve beceriye göre dağıtılıyor olmasıdır.

Doğan çocukların bakımı ise öz anneleri tarafından gerçekleştiriliyordu. Germania kadınları Romalılar arasında yaygın olduğu gibi çocuklarını emzirmek için süt anneler tutmak yerine kendileri emziriyordu. Başka bir eserinde eski zamanlarda Roma'daki kadınların da aynı Germania'dakiler gibi çocuklarını kendileri yetiştirdiğinden bahseden Tacitus, bu işin bugün Yunan köle kadınlar tarafından yapıldığını söyler.¹³⁷ Tacitus'un kullandığı dilden kendi zamanında geçerli olan durumu tasvip etmediğini ve Germania halkını bu açıdan övdüğünü anlamak

¹³³ Tacitus, Germania, 19.

¹³⁴ Tacitus, Germania, 20.

¹³⁵ Caesar, De Bello Gallico, 6, 21.

¹³⁶ Susan Treggiari, **Roman Marriage**, Clarendon Press, Ocford, 1991, s. 77.

¹³⁷ Tacitus, Dialogus de Oratoribus, 29.

mümkündür. Köle çocuklarının özgür doğanlardan yetiştirilme tarzı açısından hiçbir farkı yoktur.

Germania halklarının gelenekleri açısından sadece mallar değil babanın dostluk ve düşmanlıkları da sonraki nesle miras olarak aktarılıyordu. Fakat Germania halkları gibi bireysel ve fevri davranışlar sergileyen özgürlükçü bir toplumda bu durumun büyümesi sorun yaşatacağı için çoğu zaman büyükbaş hayvanla ödeme yapılarak kan davasının önüne geçiliyordu.¹³⁸

2.2.5.3. Germania Halklarının Şölenleri ve Eğlenceleri

Germania halkları günlerini tembellik yaparak geçirdikleri için sık sık silahlarını kuşanarak ziyafetlere katılırlardı. Tacitus bu ziyafetlerde av eti, yabancı meyveler ya da mayalanmış yoğurt gibi basit yiyecekler tükettikleri söyler.¹³⁹ Tacitus ve öncesindeki pek çok yazar Germania halklarının sofrasındaki yiyecekler konusunda hem fikirdir. Posidonius Germania halklarının kızarmış et yiyip süt içtiklerinden bahseder.¹⁴⁰ Caesar, tarımla ilgilenmediklerini yiyeceklerinin büyük çoğunluğunu et, süt ve peynirin oluşturduğunu söyler.¹⁴¹

Fakat Eski Çağ yazarlarının aktardıkları bu bilgiler arkeolojik kazılarda elde ettiğimiz bilgiler ile farklılıklar gösterir. Peynir ve et gibi yiyeceklerin yanında asıl besin kaynaklarını tahıllar oluşturuyordu. Borremose ve Grauballe gibi bataklıklardan çıkartılan insanların midelerinde farklı çeşitlerde tahılla rastlanmıştır.¹⁴² Tacitus muhtemelen yiyecek sofralarının mütevazı olmasından özellikle bahsederken Roma'daki gösterişli davetlere dikkat çekmek istemiştir.

Yiyeceklerdeki mütevazılıklarını içki konusunda terk etmişler arpa ve buğdaydan elde ettikleri şarap benzeri içkilerini bolca tüketmişlerdir.¹⁴³ Aslında bu içeceklerin yapımındaki maddelere bakıldığında içtikleri içeceklerin bira olduğunu anlayabiliyoruz. Romalılar biranın varlığından haberdar olsalar da bunu karşılayan

¹³⁸ Tacitus, Germania, 21.

¹³⁹ Tacitus, Germania, 23.

¹⁴⁰ Athenaios, 4, 153e.

¹⁴¹ Caesar, De Bello Gallico, 6, 22.

¹⁴² Todd, (Barbarians,), s. 78.

¹⁴³ Tacitus, Germania, 23.

Latince bir sözcük olmadığı için Tacitus burada şarap anlamına gelen *vinus* kelimesini kullanmıştır. Skrydstrup'da bulunan bir mezarda bulunan iki içki boynuzundan birinde arpadan yapılmış bira, diğerinde ise biraya göre daha sert bir içecek olan bal likörü izleri bulunmuştur.¹⁴⁴ Cherusci lideri Italicus misafirperverliği ve uysallığı ile ünlenmiş olmasına rağmen tüm barbarlar gibi onun da içkiye olan zaafından bahsedilir.¹⁴⁵ İçki içmek ve sarhoşluğun sonucunda kavgalara tutuşmak Germania halklarının kültürünün bir parçasıdır.

Germania halklarının kültüründe yapılan bu şöenlerin yemek yemenin ve içki içmenin ötesinde bir anlamı vardı; Lider seçimlerini, savaş ve barış kararlarını genelde bu toplantılarda verirlerdi. Bu şöenlerde herkes düşüncelerini özgürce aktarıyordu.¹⁴⁶ Tacitus gizli anlaşmalar yapmayan hilekarlıktan uzak ve zeki olmayan bir Germania halkı profili çiziyordu.

Tacitus, Germania gençlerinin her toplanmalarında kılıçların ve kargıların arasından atlayarak yaptıkları gösterinin halka açık tek eğlence olduğundan bahseder.¹⁴⁷ Aslında Romalılar eski zamanlardan itibaren silahlı ve zırhlı şekilde yapılan gösterilere alışıklardı. Savaş Tanrısı Mars'ın Salii isimli rahipleri bronz zırhlar giyip silahları ve kalkanlarıyla dans ederek ilahi bir ritüel gerçekleştiriyorlardı.¹⁴⁸ Muhtemelen Tacitus canlarını tehlikeye atarak bunu bir spor müsabakası amacıyla yapmalarına rağmen karşılığında bir para talep etmemelerine şaşırıyordur. Çünkü Roma'da tiyatrolar, araba yarışları ve gladyatör dövüşleri gibi çok çeşitli gösteriler olsa da bunları gerçekleştiren kişiler profesyonel ve gösteriler ücretliydi. Germania halkları ise bunu sadece heyecan ve zevk için yapıyorlardı. Xenophon iki Thrakialının kılıçlarla çarpışarak gerçekleştirdikleri bir savaş dansından bahseder.¹⁴⁹ Bu gösteri Germania gençlerinin gerçekleştirdiği ile büyük benzerliklere sahiptir.

Germania halklarının bu tehlikeli gösterilerinin yanı sıra en çok ilgilendikleri uğraşları zar atmaktır. Romalılar arasında ise bu uğraş çok tasvip edilmezdi. Sadece Saturnalia Bayramı sırasında oynanmasına izin verilen bu oyun yasaklarla engellenmeye çalışılırdı. Fakat Tacitus bu konuda Romalılara tamamen ters bir profil

¹⁴⁴ Todd, (Barbarians), s. 79.

¹⁴⁵ Tacitus, Annales, 11, 16.

¹⁴⁶ Tacitus, Germania, 22.

¹⁴⁷ Tacitus, Germania, 24.

¹⁴⁸ Livius, Ab Urbe Condita, 1, 20.

¹⁴⁹ Xenophon, Anabasis, 6, 1, 5.

çizerek Germania halklarının bu işi büyük bir ciddiyetle yaptıklarından ve hatta oynarken gösterdikleri pervasızlık yüzünden sıklıkla özgürlüklerini dahi kaybettiklerinden bahseder. Germania halkları için bu sözünde durmanın bir göstergesi olsa da Tacitus bu durumu inatçılıkla açıklar. Romalılarda çok eski zamanlarda borç yüzünden köle durumuna düşmek var olsa da Tacitus zamanında bu durum görülmezdi. Romalılar bir kişinin özgürlüğünden fedakârlık yapmasını utanç verici bir durum olarak niteliyorlardı.¹⁵⁰

2.2.5.4. Germania Halklarında Kölelik

Tacitus Germania halklarının Romalılardan farklı olsa da köle edinip onları kullandıklarından bahseder. Romalılar ev işlerinde ve çocukların eğitimi gibi çok farklı konularda kölelerden yararlanıyorlardı. Fakat Germania halklarının köleleri kendi evlerine ve toprağa sahiplerdi ve sahiplerine elde ettikleri ürünlerden tahıl ya da büyükbaş hayvan olarak ödeme yapıyorlardı.¹⁵¹ Bu durum Romalılardaki *Colonus*¹⁵² adındaki çiftçilere benziyor olsa da Germania halklarının kölelerinin doğal olarak daha az hakka sahip olduğu kesindir.

Germania halkları arasında faiz işletmek bilinmediği için kumarda kaybederek özgürlüklerinden vazgeçenler dışında kimse borçlanarak köle konumuna düşmez. Yaptıkları savaşlarda ele geçirdikleri esirleri köle olarak kullanırlar veya satarlardı. Tacitus'un, Varus'un askerlerinin yenilgi sonrasında köleleştirildiklerinden bahsetmesi bu durumun bir örneğidir.¹⁵³ Caesar Suebi kavminin ele geçirdikleri savaş ganimetlerini satmak amacıyla topraklarına yabancı tüccarları kabul ettiklerinden bahseder.¹⁵⁴ Bu durum bazı Germania kavimlerinin köle ticaretiyle gelir elde ettiklerinin kanıtıdır. Germania halklarının savaşlarının büyük çoğunluğunun kavimler arası olduğunu düşünürsek buradan elde ettikleri köleleri yabancı bir toplum olan Romalılara sattıklarını dolayısıyla köle ticareti ağının Roma sınırına Rhenus Nehri'ne doğru yöneldiğini söyleyebiliriz.¹⁵⁵

¹⁵⁰ Seneca Minor, Epistulae Morales Ad Lucilium, 47, 17.

¹⁵¹ Tacitus, Germania, 25.

¹⁵² Başkasına ait toprağı kiralayarak işleten çiftçi

¹⁵³ Tacitus, Annales, 12, 27.

¹⁵⁴ Caesar, De Bello Gallico, 4, 2.

¹⁵⁵ E. A. Thompson, "Slavery in Early Germany", *Hermathena*, No: 89, Yıl: 1957, s. 21.

Romalılarda köleleri disipline sokmak ve bazı işlerden caydırmak amacıyla zaman zaman cezalara başvurulduğunu görüyoruz. Kendileri de disipline sahip olmayan Germania halkları ise eğitmeyi amaçlayarak kölelerini zincirleyip dövmezlerdi. Fakat zaman zaman özgür insanlar öfkelerine kapılarak kölelerini öldürebiliyorlar ve bunun için herhangi bir ceza almıyorlardı.¹⁵⁶ Öfkelenerek fevri hamleler yapmak Eski Çağ yazarlarının da hemfikir olduğu gibi Germania halklarının yaygın bir özelliği idi.¹⁵⁷

Germania halklarının kölelerinin Romalılarınkinden bir diğer farkı ise azat edildikten sonra dahi statülerinde herhangi bir değişiklik olmamasıdır. Tacitus bu kişilerin toplum içerisinde köleden farklı görülmediğini ve sadece kralların yönetimindeki kavimlerde statü olarak yükselebildiklerini söyler. Fakat bunu destekleyen herhangi bir bilgi aktarmaz. Sadece Germania kavimlerinin tek tek kültürlerini anlatırken bir kral tarafından yönetilen Suiones kavmindeki erkeklerin günlük hayatlarında diğer kavimlerden farklı olarak silahlarını yanlarında taşımadıklarından ve başında bir kölenin nöbet tuttuğu bir depoda kilit altında tutarlar.¹⁵⁸ Suioneslerdeki bir köleye verilen bu görev Germania halkları içerisinde azatlı ya da köle olan bir kişinin aldığı en yüksek konumdur.

2.2.5.5. Germania Halklarında Misafirperverlik

Tacitus'un bize aktardığı bilgilerden Germania halklarının evlerine gelen misafire çok önem verdiklerini görüyoruz. Gelen misafiri kabul etmemeyi çok ayıp sayıyorlardı. Konuklarını ağırlayıp yiyecekleri tükendiği zaman ev sahibi davet beklemeden misafirini komşusuna götürür ve orada eğlenmeye devam ederlerdi. Yabancıları tanıdıkları dostlarından ayrı tutmazlar ve eğer ev sahibinden bir hediye isterse hemen isteğini yerine getirirlerdi. Hediye istemek konusunda da aynı açıklıkta davranırlardı. Ne aldıkları ne de verdikleri hediyelerde karşılık beklerlerdi.¹⁵⁹

¹⁵⁶ Tacitus, Germania, 25.

¹⁵⁷ Seneca Minor, Dialogi, 2, 15.

¹⁵⁸ Tacitus, Germania, 44.

¹⁵⁹ Tacitus, Germania, 21.

Caesar da Germania halkları için benzer bir profil çizerek, evlerine gelen misafiri koruduklarından ve onlarla yemeklerini paylaştıklarından bahseder.¹⁶⁰ Germania halkları arasında bu misafirleri ağırlamak ayrı bir önem arz ediyordu.

Sadece Germania halklarında değil eski toplulukların pek çoğunda gelen yabancı misafiri hoş karşılama fikrinin var olduğunu görüyoruz. Yunanlar eve gelen misafirlerin Zeus tarafından gönderildiği inancına sahiplerdi. Bu durumu Homeros destanında Eumaios'un dilenci kılığındaki Odysseus'u evinde hoş karşılayarak misafir etmesi şeklinde örneklendirir.¹⁶¹

Germania halklarında görünen bu misafir sevgisi de Yunanlardaki ile benzer köklere dayanır muhtemelen. Temelini Germania halklarının inancına dayandıran İskandinav anlatılarında insanlar Tanrı Odin'in yaşlı bir insan kılığında halkı arasında gezdiğine ve insanların evlerinde kaldıktan sonra hoş karşılanırsa o haneye bereket getirdiğine inanılır. Aynı inancın Germania halkları arasında da yaygın olması muhtemeldir.

Germania halkları tanımadıkları misafire dahi bu kadar hoşgörüyle yaklaşmasına karşın Romalılarda bu durum farklıdır. Romalıların evine gelen misafirler çoğunlukla ailenin tanıdığı kimseler olurlar.

2.2.5.6. Germania Halklarının Cenaze Törenleri

Tacitus, Germania halklarının cenaze törenlerinin Romalıların gösterişli cenaze törenlerine tezat oluşturacak şekilde debdebesiz bir şekilde yapıldığından bahseder.¹⁶² Roma'da yüksek mevkili bir kişinin ölümünün ardından düzenlenen törende katılım ve gösteriş çok olduğu için Tacitus özellikle Germania halklarının cenazelerinin sadeliğinden bahsetmiş olabilir. Suetonius Roma'daki büyük cenaze törenlerinden biri olarak Iulius Caesar'ın cenaze töreni sırasında Campus Martius'ta yakılan ateşe Caesar'ın emekli askerlerinin silahlarını ve etraftaki kalabalık halkın kıyafetlerinden parçalar kopararak attıklarını anlatır.¹⁶³

¹⁶⁰ Caesar, De Bello Gallico, 6, 23.

¹⁶¹ Homeros, Odyssee, 14, 55-58.

¹⁶² Tacitus, Germania, 27.

¹⁶³ Suetonius, Divus Iulius, 84.

Germania halkları ise cenazelerini özel kabul ettikleri bazı odunları yığın haline getirip bir cenaze ateşi oluştururlar ve Romalıların aksine bu ateşe kıyafet ya da güzel kokular atarak süslemezler. Yapılan arkeolojik kazılarda Rhenus Nehri bölgesinde ve Kuzey Deniz'i kıyılarında oldukça basit şekilde gömülü olan mezar külleriyle dolu kaplar elde edilmiştir.¹⁶⁴ Bazı bölgelerde daha çok soylu kesimden kişilerin mezarlarının kişiye özel kaplarda ve Romalılardan alınmış lüks eşyalarla birlikte gömüldükleri görülüyor.¹⁶⁵

Tacitus bazı durumlarda ölüyle birlikte silahları ve atının da ateşte yakıldığından bahseder. Elbe-Saale bölgesinde yapılan arkeolojik çalışmalar bu bölgedeki mezarların ciddi bir bölümünün silahlarla birlikte gömüldüğünü gösterir.¹⁶⁶

Romalıların bazen şahsen ölünün kendisinin bazen de varislerinin diktirdikleri sayısız anıt mezarların aksine, Tacitus Germania halklarının gösterişli anıtlar dikmeyi tercih etmediklerini bunun ölünün toprağı üzerinde ağırlık yapacağı düşüncesi hakim olduğunu anlatır.¹⁶⁷ Germania halklarının ibadet ettikleri ya da atalarının mezarlarının olduğu alanları anıtsal yapılarla kapatmama alışkanlıkları vardır. Muhtemelen ruhların özgürce topraktan çıkabilmesini ve kutsal korularında dolaşabilmesini amaçlayarak bunu tercih etmişlerdir.

¹⁶⁴ Malcolm Todd, **The Northern Barbarians**, Hutchinson, London, (North) 1975, s. 42.

¹⁶⁵ Todd, (Germans), s. 81.

¹⁶⁶ Todd, (North), s. 48.

¹⁶⁷ Tacitus, Germania, 27.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GERMAN KAVİMLERİ

Erken dönem Germania kavimleri hakkında yapılan arkeolojik kazılar neticesinde araştırmacılar bu halkın yaşadığı bölgeyi dört ana kültür grubuna ayırmışlardır. İskandinavya'nın güneyi ve Avrupa'nın kuzey kıyılarını kaplayan Kuzey grubu, Rhenus ve Saale Nehirleriyle Visurgis ve Moenus Nehirleri arasındaki Batı grubu, Albis havzasından Viadrus Nehri'ne kadar olan Albis grubu, Viadrus ve Vistula Nehirleri arasındaki Doğu grubu.

Tacitus küçük ve büyük pek çok Germania kavminden bahsediyor ve bu kavimler aralarındaki güç çekişmeleri yüzünden sıklıkla göç etmek zorunda kaldıkları için bu gruplara dahil olan kavimleri tam olarak saptamak çok zor olsa da okumayı kolaylaştırması açısından bu kavim üç ana grupta toplayarak anlattık.

3.1. RHENUS-BATI GERMANIA KAVİMLERİ

Marsi

Tacitus ilk bahsettiği kavim olan Marsi kavmi hakkında çok detaylı bilgiler aktarmaz. İlk olarak bu kavmin Gambrivi, Suevi ve Vandalii kavimleriyle birlikte tanrı soyundan geldiklerini aktarır.¹⁶⁸ Germanicus'un 14-16 seneleri arasında yaptığı seferleri anlatırken Marsi ismini genellikle Cherusci ve Chatti kavimleriyle birlikte kullandığını görüyoruz.¹⁶⁹ Strabon ise Romalılar Rhenus Nehri kıyısına Germania halklarını naklettiği zaman Marsi kavminin daha iç kesimlere göç etmek zorunda kaldığını ve sayıları çok az kaldığı için de Sugambri kavmiyle birleştiğinden bahseder.¹⁷⁰ M.S. 1.yüzyılda sayıları çokça azalmış olan bu kavmin isminin sonraki kaynaklarda geçmemesi Marsilerin zaman içinde başka kavimlerle birleşerek dağıldığı fikrini düşündürmektedir.

¹⁶⁸ Tacitus, Germania, 2.

¹⁶⁹ Tacitus, Annales, 1, 50; 1, 56; 2, 25.

¹⁷⁰ Strabon, 7, 1, 3.

Gambrivi

Tacitus'un tanrı soyundan geldiğini söylediği bir diğer kavim olan Gambrivi hakkında bilgi yok denecek kadar azdır. Antik kaynaklar içinde sadece Strabon bu kavimden bahseder. Gambrivi kavmi aşağı Germania'daki kavimlerden biridir.¹⁷¹ Marsi kavmi gibi Gambrivi de Sugambri kavmine dahil olmuştur.

Tungri

Tacitus kendi zamanında Tungri adı verilen fakat eskiden Germani denilen bir kavimden bahseder.¹⁷² Caesar'ın Germania halklarını sayarken Tungri isminden bahsetmemesi bu ismin Caesar sonrasında bu kavme verildiği düşüncesini destekler. Bu kavmin ismiyle ilk defa Yaşlı Plinius Kuzeydoğu Gallia'daki kavimlerin isimlerini sayarken karşılaşıyoruz.¹⁷³ Tacitus ayrıca bu kavmin 69 senesindeki iç savaş sırasında Roma ordusunda yardımcı kuvvet olarak görev alan Germania kavimlerinden biri olduğundan da bahseder.¹⁷⁴

Helvetii

Tacitus Helvetii kavminin Rhenus Nehri'ni geçerek Hercynia Ormanı ile Rhenus ve Moenus Nehirleri arasına yerleşmiş olan Gallia kökenli bir kavim olduğundan bahseder.¹⁷⁵ Strabon ise; Helvetii kavminin Rhenus Nehri'nde yerleşen ilk kavim olduğundan ve altın bakımından zengin olmalarına rağmen yağma yapmak amacıyla Cimbri kavmine katıldıklarından bahseder.¹⁷⁶ Bu halkın savaş yapmaya duyduğu isteği Caesar'ın eserinde de görebiliyoruz. Caesar Helvetii kavminin Marcus Mesalla ve Marcus Piso'nun konsüllükleri senesinde¹⁷⁷ Orgetorix liderliğinde toplanarak tüm Gallia'yı zaptetmek amacıyla safer başlattıklarından bahseder.¹⁷⁸

¹⁷¹ Strabon, 7, 1, 3.

¹⁷² Tacitus, Germania, 2.

¹⁷³ Plinius, Naturalis Historia, 4, 31

¹⁷⁴ Tacitus, Historiae, 2, 14.

¹⁷⁵ Tacitus, Germania, 28.

¹⁷⁶ Strabon, 4, 3, 3.

¹⁷⁷ M.Ö. 61

¹⁷⁸ Caesar, De Bello Gallico, 1, 2.

Boii

Tacitus Helvetii kavmiyle birlikte Gallia'dan gelen bir başka kavim olan Boii kavminden bahseder ve bunlar Helvetii kavminin ötesine yerleşmişlerdir. Poseidonius bu kavmin çok önceden Hercynian ormanında yaşadığından ve Cimbri kavminin saldırılarına karşı burayı savunduklarından bahseder.¹⁷⁹

Aravisci ve Osi

Tacitus Aravisci kavminin Germania kavmi olan Osi'den mi yoksa Osi kavminin mi Aravisci'den geldiğinin belirsiz olduğundan bahseder. Bu iki kavmin dilleri ve adetleri birbirinin aynısıdır.¹⁸⁰ Yaşlı Plinius ise bu kavmi Eravisci ismiyle Pannonia halklarından biri olarak kabul eder.¹⁸¹ Tacitus eserinin ileriki bölümlerinde Osi kavminin de hem konuştuğu dil hem de başka halklara vergi ödüyor olmasından dolayı bu kavimlerin Germania kavimleri arasında olmadıklarını söyler.¹⁸²

Treveri

Tacitus, Orta ve Aşağı Mosella bölgesine konuşlanmış olan Treveri kavminin Germania kökenli bir halk olduğunu iddia ettiklerini ve bu kökenleriyle gurur duyduklarını anlatır. Caesar Condusi ve Eburones adlı iki kabilenin de Tencterilere dahil olduklarını söyler.¹⁸³ Bu kavim Roma egemenliğini ilk başlarda kabul etmeyerek Rhenu Nehri'nin doğusundaki kavimlerle ittifaklar kurarak M.Ö. 54 ve 53 senelerinde Romaya karşı savaş yaptılar.¹⁸⁴ Fakat Caesar'ın seferleri sonucunda yenilerek Roma hakimiyetini kabul ettiler. Civilis isyanı başladığında önceleri Treveri halkı isyana katılmayı kabul etmedi.¹⁸⁵ Sonrasında Treveri kavminin liderliğine Classicus ve Julius Tutor geldiğinde Civilis ile anlaşarak Roma'ya karşı isyana

¹⁷⁹ Strabon, 7, 2, 2.

¹⁸⁰ Tacitus, Germania, 28.

¹⁸¹ Plinius, Naturalis Historia, 3, 148.

¹⁸² Tacitus, Germania, 43.

¹⁸³ Caesar, De Bello Gallico, 4, 6.

¹⁸⁴ Caesar, De Bello Gallico, 6, 2.

¹⁸⁵ Tacitus, Historiae, 4, 32.

katıldılar.¹⁸⁶ Fakat Roma ordusunun Classicus ve Tutor'un doğdukları topraklara girip köyleri yakmasıyla isyan hızlı ve sert bir şekilde sonlandırıldı.¹⁸⁷

Nervii

Bugünkü Fransa'nın kuzeyinde yerleşmiş olan Nervii kavmi kendilerinin Germania kavimleri soyundan geldiklerini ve Gallialılar gibi zayıf olmadıklarını iddia ederler.¹⁸⁸ Strabon da bu iddialarını destekleyerek onları Germania halklarından biri olarak sayar.¹⁸⁹ Caesar'ın güçlü bir savaşçı kavim olarak tanımladığı Nerviiiler M.Ö. 58-57 senelerinde Caesar'a karşı şiddetli savaşlar yürüttüler fakat büyük bir hezimet yaşadktan ve güçlerin büyük çoğunluğunu kaybettikten sonra Caesar tarafından bağışlandılar.¹⁹⁰

Yaşlı Plinius daha sonra bu kavmin isminden bahsederken özgür bir halk olduklarını dile getiriyor.¹⁹¹ M.S.1.yüzyılda muhtemelen Roma'ya verdikleri destekler sonucunda özgürlüklerini kazandıklarını gösteriyor bu durum.

Vangiones, Triboci ve Nemetes

Tacitus, Rhenus Nehri kıyısında yerleşmiş olan Vangiones, Triboci ve Nemetes kavimlerinin üçünün de Germania kavimleri soyundan geldiklerinin kesin olduğunu belirtiyor.¹⁹² Caesar'ın M.Ö. 58 senesinde Germania kavimlerini bir araya getirerek Gallia'ya saldıran Ariovistus'un ordusunda bu üç kavmin de bulunduğunu söylemesi Germania kökenli oldukları düşüncesini kuvvetlendirmektedir.¹⁹³

Bu kavimler Roma ordusuna çok defa destek vermişlerdir. Lucius Pomponius 50 senesinde Yukarı Germania bölgesindeki Chatti kavmine baskın düzenlerken

¹⁸⁶ Tacitus, *Historiae*, 4, 55.

¹⁸⁷ Tacitus, *Historiae*, 4, 72.

¹⁸⁸ Tacitus, *Germania*, 28.

¹⁸⁹ Strabon, 4, 3, 4.

¹⁹⁰ Caesar, *De Bello Gallico*, 2, 17-28.

¹⁹¹ Plinius, *Naturalis Historia*, 4, 106.

¹⁹² Tacitus, *Germania*, 28.

¹⁹³ Caesar, *De Bello Gallico*, 1, 51.

Vangiones ve Nemetes kavimlerinden süvari destek kuvvetleri almış ve bu kuvvetlerin de yardımıyla Chatti kavmini yenmeyi başarmıştır.¹⁹⁴

Ubii

Tacitus Ubii kavminin, bir Roma kolonisi olmayı ve Agripinensis adıyla anılmayı sevmelerine rağmen Germania kökenlerinden utanmadıklarını söyler. Bu kavim Roma'nın tabiiyetinde olduklarını kanıtladıktan sonra, gözetiminde tutulmaları için değil yerleştikleri bölgeyi gözetinler diye Rhenus Nehri kıyısına yerleştirildiler.¹⁹⁵

Ubii kavmi Rhenus'un doğusunda Roma ile ittifak kuran ilk kavimdir. Caesar M.Ö. 55 senesinde Ubii kavminin kendisine elçiler ve rehineler göndererek dostluk kurmak istediklerini ve Suevi kavminin baskılarına karşı kendisinden yardım talep ettiklerini anlatıyor.¹⁹⁶ Hem Sueviler saldırırsa onlara yardım etmek hem de Rhenus Nehri boyunca yapacağı seferlerde üs olarak kullanmak amacıyla Caesar geçici olarak Ubii kavminin memleketine yerleşmiştir.¹⁹⁷ Caesar, Treveri halkının dışarıdan başka bir Germania kavminden destek aldığını öğrendikten sonra harekete geçtiğinde Ubiiler kendilerinin destek vermediklerini göstermek ve dostluklarının devam ettiğini bildirmek için Caesar'a hediyeler gönderirler. Daha sonrasında destek kuvvetin Suevi tarafından gönderildiğini öğrendiğinde Caesar Ubiiler aracılığıyla Suevilerin bütün egemenlik alanındaki yerlere asker gönderdiğini öğrenir ve Ubii halkından, diğer Germania halklarının yiyeceksiz kalıp güçten düşmelerini hedefleyerek, sürülerini ve mallarını şehirlerinde kapalı tutmalarını ister.¹⁹⁸

Caesar'ın seferinden sonra da Roma ile ilişkileri devam etmiştir. Marcus Agrippa Ubii kavmini M.Ö. 39 senesinde Chatti istilasına karşı Rhenus Nehri'ni savunmaları amacıyla nehrin öte kıyısına yerleştirir.¹⁹⁹ Germanicus ve ailesi Germania'da ikamet ettikleri sırada bu Ubii şehrini kullanıyorlardı. Gelecekte

¹⁹⁴ Tacitus, Annales, 12, 27.

¹⁹⁵ Tacitus, Germania, 28.

¹⁹⁶ Caesar, De Bello Gallico, 4, 16.

¹⁹⁷ Caesar, De Bello Gallico, 4, 19.

¹⁹⁸ Caesar, De Bello Gallico, 6, 9-10.

¹⁹⁹ Strabon. 4, 3, 4.

Cladius'un karısı olacak olan Gremanicus'un kızı Genç Agrippina 15 senesinde bu şehirde doğduğu için İmparator Claudius 50 senesinde şehri *Colonia Cladia Agrippinenses* resmi adıyla bir Roma kolonisi haline getirdi.²⁰⁰ Bu koloni günümüzde Köln şehrinin de içinde bulunduğu bir alana kurulmuştur.

Ubii kavminin topraklarında bir önemli bir dini merkez konumunda olduğunu fark ettiğimiz bir altar vardır ve Cherusci kavminin soylularından biri olan Segimundus'un 9 senesinde burada rahip olarak görev aldığını biliyoruz.²⁰¹ Farklı bir kavimden bir liderin Ubii topraklarında görevlendirilerek rahiplik yapması bu kült merkezinin ne kadar önemli olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Batavi

Tacitus'a göre bir zamanlar Chatti halkından olan Bataviler bir iç ayaklanma sonucunda nehri geçerek Rhene Nehri'nde bir adaya yerleşmişlerdir. Roma İmparatorluğu'nun bir parçası haline gelmişler fakat eski bir müttefik olmanın nişanını korumaktadırlar. Çünkü haraç ya da vergi verme yükümlülükleri yoktur. Sadece çarpışma durumlarında yardım ederler.²⁰²

Pek çok yazarın Batavi Adası olarak adlandırdığı bölge bugünkü Hollanda'da aşağı Rhene Nehri'nin çatallaşmasından ortaya çıkan bölgedir. Waal ve Lek Nehirlerinin arasındaki bölge Betuwe adıyla anılmaktadır. Batavi Adası'ndan bahseden ilk yazar olan Caesar, bu adanın denizden 80 mil uzaklıkta olduğunu söyler.²⁰³

Batavi kavmi ile Roma'nın ilişkileri iyi yönde olmuştur. Cassius Dio, Drusus'un M.Ö. 12 senesindeki seferinde Batavi Adası'nın üzerinden geçtiğini aktarır.²⁰⁴ Bu durum Germania'yı fethetme girişimlerinin başladığı sırada Batavi kavmi ile iyi ilişkiler içerisinde olduklarını gösterir. Özellikle süvari olarak düzenlerini bozmadan savaşmakta ve hareket etmekte ustalaşmış olan Batavi kavmi²⁰⁵ yardımcı

²⁰⁰ Tacitus, Annales, 12, 27.

²⁰¹ Tacitus, Annales, 1, 57.

²⁰² Tacitus, Germania, 29.

²⁰³ Caesar, De Bello Gallico, 4, 10.

²⁰⁴ Cassius Dio, 54, 32.

²⁰⁵ Tacitus, Historiae, 4, 12.

kuvvetlerle Roma ordusuna destek olmuştur. Germanicus 16 senesinde yaptığı seferler sırasında Batavi arazisini üs olarak kullanmış ve buradan yardımcı kuvvetler tedarik etmiştir.²⁰⁶ Tacitus Agricola'nın Britannia seferindeki zaferlerinde Batavi süvarilerinin çok etkili olduğundan bahseder.²⁰⁷

Batavi Lideri Iulius Civilis'in 69 senesinde kendi kavmini ve komşu kavimleri ikna ederek başlattığı isyan Roma ile olan ilişkilerinin bozulmasına neden oldu. Tacitus *Historiae* adlı eserinde bu isyanı detaylıca anlatır fakat Civilis ve takipçilerinin 70 senesinde Quintus Petillius Cerialis tarafından yenilmesinden sonrasında bahsetmez. Bu nedenle nasıl bir anlaşmaya varıldığı konusunda kesin bir bilgimiz yoktur. Ancak daha sonrasında 2. yüzyılın başlarına tarihlenen bazı terhis belgelerinde Batavi cohortlarının varlığına rastlamamız²⁰⁸ bu kavim ile Roma ilişkilerinin tekrar düzeldiğinin kanıtlar.

Mattiaci

Tacitus Mattiaci kavminin de Batavi kavmi gibi Roma'ya itaatkâr ve bağlı olduğunu, pek çok yönüyle Batavilere benzemelerine rağmen yaşadıkları toprak ve iklim daha sert olduğu için sert mizaçlı olduklarını söyler.²⁰⁹ Mattiaci askerlerinin de Batavi kavmindekiler gibi yardımcı kuvvet olarak hizmet verdiklerini biliyoruz. Aşağı Moesia eyaletinde bulunan 78 senesine tarihlenen bir askeri diplomada Mattiaci cohortundan bahsedilmesi bu durumu kanıtlar niteliktedir.²¹⁰

Mattiaci kavmi Rhenus Nehri'nin sağ kıyısında bugünkü Mainz'in karşısına konuşlanmıştır. Yaşlı Plinius Mattiaci kavminin arazisinde sıcak su kaplıcaları olduğundan bahseder.²¹¹ Wiesbaden civarında bulunan bir mil taşı yazıtı Aquae Mattiicorum'un yerini belirlememize yardımcı olmuştur.²¹²

²⁰⁶ Tacitus, *Annales*, 2, 6.

²⁰⁷ Tacitus, *Agricola*, 36.

²⁰⁸ *Corpus Inscriptionum Latinarum* XVI 55;69;70.

²⁰⁹ Tacitus, *Germania*, 29.

²¹⁰ *Corpus Inscriptionum Latinarum* XVI 22.

²¹¹ Plinius, *Naturalis Historia*, 31, 17.

²¹² *Corpus Inscriptionum Latinarum* XIII 9124.

Mattiaci kavmiyle Roma arasındaki ilk ilişkiler 47 senesinde Curtius Rufus'un bu kavmin arazisinde gümüş madeni açmasıyla başlamıştır.²¹³ Fakat Mattiaci kavmi Rhenus havzasında bulunan diğer pek çok kavim gibi Civilis'in başlattığı isyana katılınca bu ilişkiler olumsuz etkilendi. Mattiaci kavmi Chatti ve Usipi kavimleriyle birlikte Mogontiacum'daki Roma Kalesi'ni bu isyan sırasında kuşattılar.²¹⁴ İsyan sonrasında Batavi kavminde olduğu gibi Mattiaci kavminin de Roma ordusunda hizmete devam ettiğini görüyoruz.

Chatti

Tacitus Chatti kavminin Rhenus Nehri'nin ötesinde Hercynia ormanından itibaren yerleşmeye başladıklarını ve bu alanın Germania'nın diğer kısımları gibi geniş ve bataklık olmadığını belirtir. Chattiler hakkında ilk bilgileri vermiş olan Velleius Paterculus da onların Hermunduri halkıyla komşu olarak Hercynia Ormanı bölgesinde yerleşmiş olduklarını söyler.²¹⁵ Chatti kavminin yerleşim alanı bugünkü Orta Hesse bölgesinden Visurgis Nehri'nin alt kısımlarına kadar uzanır.

Roma ile Chatti kavminin ilk ilişkileri M.Ö. 12- 9 seneleri arasında Drusus'un yaptığı sefer sırasında başlamıştır.²¹⁶ İki halkın ilişkileri genel olarak savaşlar üzerine kuruludur. Chatti kavmi 9 senesinde Arminius'un başlattığı isyana katılmış ve Varus'un yenildiği Teutoburg savaşında da etkin rol oynamıştır. Ardından bu yenilginin intikamını almak amacıyla Germanicus 15 senesinde Chatti topraklarına girer ve 17 senesindeki zaferinde Chatti kavminin reisinin de dahil olduğu pek çok esir alır.²¹⁷ Roma ile Chatti ilişkileri bu yenilgi sonrasında isyanlar üzerinden ilerler; Chatti kavmi 69 senesinde Civilis'in başlattığı isyana büyük destek verir.²¹⁸

Tacitus Chatti kavminin diğer Germania halklarından daha dayanıklı, daha yapılı ve daha cesur bir ruha sahip olduklarından ayrıca daha zeki ve dirayetli olduklarından bahseder.²¹⁹ Tacitus'a göre bu halk Romalılar gibi gece tahkimat

²¹³ Tacitus, Annales, 11, 10.

²¹⁴ Tacitus, Historiae, 4, 37.

²¹⁵ Velleius Paterculus, Historiae Romanae, 2, 109.

²¹⁶ Cassius Dio, 54, 33.

²¹⁷ Strabon, 7, 1, 4.

²¹⁸ Tacitus, Historiae, 4, 37.

²¹⁹ Tacitus, Germania, 30.

kurmak ve disiplinli bir şekilde komutanın emirlerini takip ederek savaşmak gibi meziyetlere sahiplerdir. Tacitus bu halkın daha yapılı olmasından özellikle bahsederken onların diğer Germania halklarının aksine uzun süreli işlere alışık olduklarına dikkat çekmek istiyor olmalıdır. Ve ordunun ön saflarında tuttıkları hırpani görünümlü savaşmak dışında bir işleri olmayan eve ve araziye sahip olmayan bir gruptan bahseder.²²⁰ Bu grup askerlerin tanımı Kuzey topluluklarının sahip olduğu berserkr ve ulfhednar gibi pervasızca savaşmalarıyla ün yapmış askeri sınıflara çok benzer muhtemelen onların ilk versiyonları olabilir.

Usipi ve Tencteri

Tacitus, Usipi ve Tencteri kavimlerinin Chatti kavminin yanında, Rhenus Nehri havzasında yerleşmiş olduklarını belirtir. Pek çok Eski Çağ yazarı Tacitus'un yaptığı gibi bu iki kavmin isimlerinden birlikte bahsetmişlerdir. Caesar'ın Usipetes olarak adlandırdığı Usipi kavmi Tencteri kavmiyle birlikte Suevilerin kuvvetlerine karşı direndikten sonra göç etmeye başlamışlar, üç sene Germania'da başı boş dolaştıktan sonra M.Ö. 55 senesinde Rhenus Nehri havzasına gelirler. Burada yerleşmiş olan Menapi kavmi nehrin doğu kısmındaki evlerini ve köyleri terk ederek yerlerini bu kavimlere bırakır.²²¹

Usipi ve Tencteri kavimleri savaşa düşkünlükleriyle ünlenmişlerdi. Özellikle Tencteri kavminin savaşlarda çok usta şekilde süvarileri kullanmış olmaları tüm yazarların değindiği ortak konudur. Tacitus Tencteri kavminin süvarilerinin kazandıkları ünün Chatti kavminin piyadelerinininkinden daha büyük olduğunu söyler. Ayrıca bu kavmin kendi icadı olan yöntemlerle hızlı bir şekilde at sürdüğü, at binmeyi çocukların bir oyun olarak gençlerinse kendilerini gösterdikleri bir yarış olarak gördüklerinden bahseder.²²² Caesar bu kavimlerle yaptığı savaşlar sırasında 800 Tencteri süvarisinin 5000 Roma askerini hiç beklemediği şekilde ve hızla yendiğini anlatır.²²³

²²⁰ Tacitus, Germania, 31.

²²¹ Caesar, De Bello Gallico, 4, 4.

²²² Tacitus, Germania, 32.

²²³ Caesar, De Bello Gallico, 4, 12.

M.Ö. 17 senesinde Usipi ve Tencteri kavimleri Rhenus Nehri'ni geçerek Sugambri kavmiyle güçlerini birleştirmiş Roma arazilerini yağmaya başlamışlardı. Bu yağmaları sırasında bölgede görevli olan Marcus Lollius ve askerlerini tuzağa düşürüp yenmişlerdir.²²⁴ Drusus Germania seferi sırasında M.Ö.12 senesinde müttefik olan bu üç kavme boyun eğdirmeyi başarmıştır.²²⁵

Germanicus Arminius'un başlattığı isyanı sonlandırmak amacıyla düzenlediği seferi sırasında 14 senesinde Usipi kavminin Bructeri ve Tubantes kavimleriyle birleşerek yollarını kesecekleri haberini önceden alarak bu üç kavmin askerlerini de kılıçtan geçirir ve tuzağı engellemiş olur.²²⁶ Bu isyan sırasında Tencteri kavmine dair çok fazla bilginiz olmasa da Usipilerin başka kavimlerle birleşip ani baskınlar düzenlemeleri isyanın bir parçası olduklarını gösterir. Bu nedenle isyanın bastırılmasından sonra Germanialı kölelerin toplandığı kavimler arasında Usipi kavmi de yer alır.²²⁷

58 senesinde Ampsivarii kavmi Tencteri ve Bructeri kavimlerinin Roma'ya karşı isyana katılmasını istedi. Romalılar Tencteri kavmini topraklarını girmek ve onları yok etmekle tehdit edince Tencteri kavmi bu isyana çekingen kalarak katılmadı.²²⁸ Fakat daha sonrasında her iki kavmin de Civilis isyanına destek verdiğini görüyoruz.²²⁹

Usipi kavminin 70 senesinde Chatti ve Mattiacilerle birlikte Mogontiacum'daki bir lejyon kalesini kuşattıklarını görüyoruz.²³⁰ Sonrasında Usipilerin yardımcı kuvvet olarak orduya alındıkları için Roma ile ilişkilerinin bir süreliğine düzeldiğini söyleyebiliriz. Tacitus Agricola'nın Britannia'ya yaptığı sefer sırasında bir Usipi cohortuna sahip olduğundan bahseder. Fakat bu cohort mensubu oldukları ordu içinde isyan çıkartarak gemileri ele geçirip kaçmayı deneseler de gemicilik konusunda bilgisi olmayan bu kavim karaya çıkmak zorunda kaldıklarında köle olarak Suevi ve Frisii kavimlerine satılırlar.²³¹

²²⁴ Cassius Dio, 54, 20.

²²⁵ Cassius Dio, 54, 32-33.

²²⁶ Tacitus, Annales, 1, 51.

²²⁷ Strabon, 7, 1, 4.

²²⁸ Tacitus, Annales, 13, 56.

²²⁹ Tacitus, Historiae, 4, 21.

²³⁰ Tacitus, Historiae, 4, 37.

²³¹ Tacitus, Agricola, 28.

Bructeri

Tacitus Bructeri kavminin eskiden Tencteri kavminin yanında yerleşmiş olduğunu fakat kendi zamanındaki bilgilere göre Chamavi ve Angrivarii kavimlerinin buraya göç etmesiyle birlikte yerlerinden edildiklerini ve Bructeri kavminin zorbalığına maruz kalan kavimlerin onun kökünü kuruttuğunu anlatır.²³²

Tacitus Bructeri kavminin tam olarak yerinin neresi olduğu konusunda kesin bilgiler vermez. Tencteri kavminin Rhenus Nehri havzasında yaşadığını belirtmesine rağmen Bructeri'nin hangi yöne doğru yanında olduğu kesin değildir. Strabon Küçük Bructeri kavminin Lupia(=Lippe) nehrinin her iki kıyısında da bulunduğu söylerken aynı metinde Drusus'un Bructeri kavmini Amisia Nehri üzerinde yenilgiye uğrattığından da bahseder.²³³ Kaynakların bu kavmi Büyük ve Küçük Bructeri olarak ikiye ayırarak değerlendirdiğini görüyoruz. Tacitus, Tencteri'nin yanında olduklarından bahsettiğine göre muhtemelen Tencteri kavminin kuzeyinde kalan Amisia Nehri üzerinde bulunan Büyük Bructeri kavmini kastediyor olmalı. Bu durumda Bructerilerin Amisia Nehri ile Teutoburg ormanı arasında bir noktada yerleşik olduklarını düşünmemiz gerekir.

Edebi kaynaklar Bructeri kavminin 1.yüzyılda Romalılara karşı sürekli isyan ve savaş halinde olduğundan bahseder. Velleius Paterculus 5 senesinde Tiberius'un seferi sırasında Bructeri kavmini ileride isyan edecek olan Cherusci kavmiyle birlikte boyun eğdirdiğinden bahseder.²³⁴ Fakat bu boyun eğdirmenin uzun süreli olmadığı açıktır çünkü Bructeri kavminin 9 senesinde Arminius'un başlattığı isyana katıldığını görüyoruz.

Suetonius ise 10 senesinde seferi sırasında bir Bructeri askerinin Tiberius'a suikast girişiminde bulunduğunu söyler.²³⁵ 14 senesinde Bructeri kavmi Usipi ve Tubantes kavimleriyle birlikte Germania'dan geri çekilen Germanicus'un askerlerine tuzak kurmak isterler fakat başarılı olamazlar.²³⁶ Bunun üzerine Germanicus ordularını bu kavimler üzerine gönderir ve köylerini ateşe verir. Bu yağmalar sırasında bir lejyon

²³² Tacitus, Germania, 33.

²³³ Strabon, 7, 1, 3.

²³⁴ Velleius Paterculus, Historiae Romanae, 2, 105.

²³⁵ Suetonius, Divus Tiberius, 19.

²³⁶ Tacitus, Annales, 1, 51.

komutanı olan Lucius Stertinius Bructeri topraklarına saldırdığı sırada, burada Varus'un kaybettiği lejyonlardan biri olan 19. Lejyon'un kartalını bulur.²³⁷ Bir ganimet olarak lejyon kartalını köylerinde tutmaları Bructeri kavminin Teutoburg savaşında etkin rol oynadığının göstergesidir. Bu saldırgan tutumlarından dolayı sefer sonunda zafer nişanı olarak Bructeri halkından da köleler toplanmıştır.²³⁸

58 senesinde Tencteri kavmiyle birlikte Ampsivarii kavmine destek vermekten Roma'nın tehditleri nedeniyle geri durmuşlardır.²³⁹ Fakat daha sonra Civilis Roma'ya karşı bir isyan başlattığı sırada onu ilk destekleyen kavim oldular.²⁴⁰ Tüm Germania kavimleri için önemli bir figür olan kâhin Veleda'nın kendi kavimlerinden olması onları bu isyanda önemli rol oynamaya iten en önemli etkidir.

Chamavi

Tacitus Chamavi kavmi hakkında çok fazla bilgi vermez bizlere. Germania adlı eserinde “söylenenlere bakılırsa Chamavi ve Angrivarii kavimleri birlikte Bructeri'yi yerinden ederek oraya göç etmişlerdir.” İfadesini kullanması bu durumun eserini yazdığı sıralarda henüz yeni meydana geldiğini düşündürür. Annales adlı eserinde ise şimdi Usipilerin yerleşik olduğu arazilerin bir zamanlar Chamavi kavmine ait olduğundan bahseder.²⁴¹ Usipi kavmi Rhenus Nehri kıyısında yerleşik olduğunu bildiğimiz için Chamavilerin eski arazilerinin buraya yakın olduğunu düşünebiliriz.

Angrivarii

Tacitus kendi zamanı sırasında Angrivarii kavminin Chamavi kavmiyle birleşerek Bructerileri yerinden etmesinden ve onların topraklarına göç ettiklerinden bahseder.²⁴² 16 senesinde Germanicus Batavi kavmine saldırmak için Amisia Nehri'ni geçip doğusunda karaya çıktıktan sonra kamp kurmaya hazırlanırken arkasından

²³⁷ Tacitus, Annales, 1, 60.

²³⁸ Strabon, 7, 1, 4.

²³⁹ Tacitus, Annales, 13, 56.

²⁴⁰ Tacitus, Historiae, 4, 21.

²⁴¹ Tacitus, Annales, 13, 55.

²⁴² Tacitus, Germania, 33.

Angrivarii kavminin bir isyan başlattığı haberini alır. Bunun üzerine hafif donanımlı askerlerini Stertinius önderliğinde bu kavmi cezalandırmak için gönderir.²⁴³ Teutoburg savaşına da katılmış olan bu kavim Germanicus ile yaptığı savaşlardan sonra Roma ile iyi ilişkiler kurmaya çalıştığını ve Kuzey Denizi'nde Germania halkları tarafından kaçırılan Roma askerlerini geri almak için destek verdiğini görüyoruz.²⁴⁴

Dulgubnii ve Chasurarii

Tacitus Dulgubnii ve Chasurarii kavimlerinin, Angrivarii ve Chamavi kavimlerinin arkasında yerleşmiş olduklarını belirtir. Ptolemaios'un Doulgoumnioi olarak adlandırdığı ve Angrivarii'nin gerisinde Amisia ve Visurgis nehirleri arasında yerleşmiş olduğunu söylediği kavmin de Dulgubnii olduğu düşünülmektedir.²⁴⁵ Başka bir yazar bu iki kavimden bahsetmediği için elimizde Tacitus'un verdiği yer tarifi dışında bir bilgi yoktur.

Frisii

Tacitus Frisii kavminin gücüne göre Büyük ve Küçük Frisii olarak ikiye ayrıldığını ve her iki kavmin de Angrivarii ve Chamavi kavimlerinin önünde Rhenus Nehri'nin okyanusa açılan ağzına yerleşmiş olduklarını söylüyor.²⁴⁶ Amisia Nehri'nin doğu sınırını oluşturduğu bu kavmin toprakları bugünkü IJsselmeer bölgesini de içine alır.

Romalıların Frisii kavmiyle ilk ilişkileri M.Ö. 12 senesinde Drusus'un seferi sırasında başlamıştır.²⁴⁷ Drusus Rhenus Nehri'nden okyanusa doğru yelken açıp Frisii kavminin topraklarına girdiğinde Frisiiler Roma'ya karşı mücadele etmektense boyun eğmeyi tercih ettiler ve hayvan ile vergi ödemeyi kabul ettiler. Daha sonra muhtemelen Germanicus döneminde topraklarında bir Roma kalesinin kurulmasına izin verdiler.

²⁴³ Tacitus, Annales, 2, 8.

²⁴⁴ Tacitus, Annales, 2, 24.

²⁴⁵ Ptolemaios, 2, 11.

²⁴⁶ Tacitus, Germania, 34.

²⁴⁷ Cassius Dio, 54, 32.

Frisii uzun süre boyunca Roma ile iyi ilişkiler içerisinde geçindi. Toprakları içinde Germanicus zehirlendiği zaman yerel bir ilaçla onu tedavi ettiler. Hatta bazı yazıtlarda Germanicus'un oğlu Nero'nun hizmetinde bulunan iki Frisii kökenli korumanın olduğunu görüyoruz.²⁴⁸

Teutoburg savaşına dahil olmayarak Roma'ya olan sadakatini göstermiş olan Frisii kavmi 28 senesinde Roma'nın uyguladığı ağır vergilendirme sistemine dayanamayıp bir isyan başlattılar. İsyanı bastırmak üzere bölgeye gelen Roma askerlerini yenerek bağımsızlıklarını sağladılar.²⁴⁹

47 senesinde Roma generali Domitius Corbulo bölgede Chauci kavminin çıkartmaya başladığı huzursuzlukları fırsat bilerek Rhenus Nehri'nin doğusuna sert hareketler içeren bir sefer başlattı. Bu seferle birlikte Frisii kavmi yeniden Roma egemenliğini kabul etti ve topraklarında bir karakol inşa edildi.²⁵⁰ 57 senesinde Frisii kavmi topraklarını güneye doğru genişletmek ister fakat Roma ordusu tarafından bu girişimi durdurulur.²⁵¹

Bu sert tutum bölge halkını rahatsız eder ve Frisiiler bu sefer 69 senesindeki Civilis isyanına destek verirler. Kendi topraklarındaki garnizona saldırılarak kaleyi ele geçirirler. Aynı zamanda isyan ordusuna asker göndererek de destek olurlar.²⁵²

3.2. ALBIS BÖLGESİ GERMANIA KAVİMLERİ

Chauci

Chauci kavminin bir kıyı kavmi olduğu konusunda tüm Eski Çağ yazarları hemfikirdir. Tıpkı Frisii ve Bructeri kavimleri gibi Chauciler de güçleri bakımından Büyük ve Küçük Chauci olarak ikiye ayrılır.²⁵³ Küçük Chauci kavmi Amisia ve Visurgis Nehirleri arasında, Büyük Chauci de Visurgis ve Albis Nehirleri arasında yerleşmiştir.

²⁴⁸ Inscriptiones Latinae Selectae 1720;1721.

²⁴⁹ Tacitus, Annales, 4, 72.

²⁵⁰ Tacitus, Annales, 11, 19.

²⁵¹ Tacitus, Annales, 13, 54.

²⁵² Tacitus, Historiae, 4, 15.

²⁵³ Plinius, Naturalis Historia, 16, 2.

Tacitus'a göre; Chauci kavmi, Germania kavimlerinin en soylusudur ve topraklarını adaletli bir şekilde korurlar. Gereksiz şiddet gösterilerinden, yağma ve soygunlardan uzak dururlar. Silahları daima ellerinde olmasına ve piyade ve süvarilerinin savaşa hazır olmasına rağmen bu kavim barış zamanında da savaşta olduğu gibi etrafa ün salmıştır.²⁵⁴ Tacitus'un en soylu kavim olarak kabul etmesini destekler şekilde Yaşlı Plinius da Chauci kavminin Cimbri ve Teutones kavimleriyle birlikte tanrı soyundan geldiğini söyleyen Ingvaeones kavmini oluşturduğunu söyler.²⁵⁵

Romalıların Chauci kavmiyle ilk ilişkileri M.Ö. 12 senesinde Drusus'un seferi sırasında başlamıştır. Drusus, Frisii kavmiyle anlaşma yapıp topraklarından geçtikten sonra Chauci ve diğer pek çok kavme boyun eğdirmişti.²⁵⁶ Velleius Paterculus 5 senesinde Tiberius'un yeniden bu kavmi egemenlik altına aldığını söyler.²⁵⁷ Bu durum arada bir tarihte bağımsızlıklarını kazanmış oldukları anlamına geliyor. 14 senesinde Chauci kavmin bir kere daha isyan ettiğini fakat bastırıldığını görüyoruz ve sonrasında Chauciler Roma'ya askeri anlamda destek vermeye başlıyor.²⁵⁸ Fakat bu kavmin sık sık isyan ediyor olması Roma askerlerinin onlara olan güvenini etkilemiştir. Arminius'un savaş meydanından kaçmasının ve ordunun onu takip edememesinin ardından Tacitus tarafından yardımcı kuvvet olarak orduda yer alan Chauci savaşçıları suçlanmıştır.²⁵⁹

Arminius'un isyanı sırasında Chauci kavminin destek verip vermediği kesin değildir. Fakat Publius Gabinius'un 41 senesinde Chauci fatihi olarak anılmasını sağlayan sefer sırasında, Chauci topraklarında Varus'un kaybettiği lejyon kartallarından birini bulması isyan destekçisi olduklarının düşünülmesine neden olmuştur.²⁶⁰ Chauci kavmi hem 28 senesindeki Frisii isyanına hem de 69 senesindeki Civilis isyanına askeri olarak destek olmuştur.²⁶¹ Roma egemenliğini kabul etmiş

²⁵⁴ Tacitus, Germania, 35.

²⁵⁵ Plinius, Naturalis Historia, 4, 99.

²⁵⁶ Cassius Dio, 54, 32.

²⁵⁷ Velleius Paterculus, Historiae Romanae, 2, 106.

²⁵⁸ Tacitus, Annales, 1, 38.

²⁵⁹ Tacitus, Annales, 2, 17.

²⁶⁰ Suetonius, Divus Cladius, 24, 3.

²⁶¹ Tacitus, Historiae, 5, 19.

olsalar da Germania halklarının bağımsızlık için giriştikleri her mücadeleye destek vererek Roma'ya karşı isyancı bir tutum sergilemişlerdir.

Cherusci

Tacitus Cherusci kavminin, Chauci ve Chatti kavimlerinin arasında uzun süreli rahatsız edici bir barış içerisinde yaşadıklarından bahseder.²⁶² Orta Visurgis Nehri üzerine yerleşmiş olan kavmin arazisi doğuda Albis Nehri'ne güneyde Chatti kavmiyle sınırlanır.

Plinius'a göre Cherusci kavmi Suevi, Hermunduri ve Chatti kavimleriyle birlikte soyunu tanrıya dayandıran Herminones kavmini oluşturur ve Germania'nın en eski kavimlerinden biridir.²⁶³ Caesar Gallia seferi sırasında bu kavmin Suevi kavmi için bir duvar görevi gördüğünden bahseder fakat isimlerini bilse de Cherusci kavmiyle karşılaşmamıştır.²⁶⁴ Roma ile ilk ilişkileri M.Ö. 12'de Drusus'un yürüttüğü sefer sırasında bu kavime boyun eğdirmesiyle başlamıştır.²⁶⁵ Roma egemenliğini kabul edişlerinin ardından bir tarihte isyan etmiş olmaları çünkü Velleius Paterculus 4 senesinde Tiberius eliyle yeniden hakimiyet altına alındıklarından bahsediyor.²⁶⁶

Cherusci kavmi Roma egemenliğini kabul ettikten sonra liderleri Segimerus'un oğlu olan Arminius hem Roma ordusuna hizmet vermeye başladı hem de Roma vatandaşlığı kazandı. Arminius, Varus'un yönetimi altında lejyonda *Praefectus equitatus* sıfatıyla görev aldı.²⁶⁷

Arminius bu hizmetleri sırasında edindiği bilgiyi yine Roma'ya karşı kullanarak 9 senesinde Cherusci kavminin lideri olarak kendisine katılan başka kavimlerle birlikte Varus'un emrindeki üç lejyonu Teutoburg ormanında yenerek büyük bir isyan başlattı. Bu savaş Roma'nın Germania içerisine yayılan ilerleyişini bir süreliğine duraklatır.

²⁶² Tacitus, Germania, 36.

²⁶³ Plinius, Naturalis Historia, 4, 100.

²⁶⁴ Caesar, De Bello Gallico, 6, 10.

²⁶⁵ Cassius Dio, 54, 33.

²⁶⁶ Velleius Paterculus, Historiae Romanae, 2, 105.

²⁶⁷ Velleius Paterculus, Historiae Romanae, 2, 118.

Arminius'un hükümdarlığının en büyük muhalefeti karısı Thusnelda'nın babası Segestes oluştuyordu. Aralarında bir iktidar mücadelesi olduğu kesin. Segestes Roma egemenliği altında daha az sorunla uğraşacaklarını öne sürüyordu. Bu nedenle 14 senesinde Roma ordusuna düzenleyecekleri pusuyu önceden haber vermişti. Arminius bu olaydan sonra 15 senesinde kendisini kuşattığında da Germanicustan yardım istemişti.²⁶⁸ Bu yardım karşılığında Segestes, Germanicus'a kendi kızı Thusnelda'yı ve oğlu Segimundus'u verir ve bunlar Germanicus'un 17 senesindeki zafer ganimetinin birer parçası olurlar.²⁶⁹

Arminius 17 senesinde Marcomanni kavmiyle giriştiği mücadeleyi kazanır.²⁷⁰ Fakat bundan kısa bir süre sonra 19 senesinde ihanetle suçlanarak kendi kavminden insanlar tarafından öldürülür.²⁷¹

Arminius'un ölümünün ardından Cherusci kavmi iç çatışmalarla zayıf düşer ve 47 senesine gelindiğinde pek çok soyluyu bu savaşlarda kaybetmişlerdir. Bu yüzden Roma'da ikamet eden Arminius'un kardeşi Flavus'un oğlu Italicustan Cherusci lideri olması istenir. Bu dönemden itibaren Cherusci kavmi eski gücünü koruyamaz. Cherusci lideri Chariomerus zamanında Chatti kavmiyle giriştikleri mücadeleyi kaybederler ve tarih sahnesinden silinmeye başlarlar. Tacitus'un uzun süreli barış dönemiyle kastettiği süreç Arminius'un ölümünün ardından güçten düştükleri bu dönem olmalıdır.

Fosi

Fosi kavminin isminden Tacitus dışında başka yazarlar bahsetmez. Tacitus bu kavmin Cherusci'nin çöküşüyle birlikte yok olduğunu söylemesinden dolayı Fosi kavminin Cherusci kavmine bağlı yaşayan küçük bir kavim olduğunu düşünebiliriz.²⁷²

²⁶⁸ Tacitus, Annales, 1, 55.

²⁶⁹ Strabon, 7, 1, 4.

²⁷⁰ Tacitus, Annales, 2, 44.

²⁷¹ Tacitus, Annales, 2, 88.

²⁷² Tacitus, Germania, 36.

Cimbri

Tacitus Cimbri kavminin Germania'nın en ücra köşesinde okyanusun dibinde yerleşik olduğundan bahseder. Bu kavmin şimdilerde küçük olsa da şanlarının büyüklüğünü ve nüfuzlarının izlerini Rhenus'un her iki kıyısındaki karargahlarından görülebileceğini aktarır.

Bir Germania kavmi olarak Cimbrilerden bahseden ilk yazar Caesardır. Caesar, bu kavmin Teutoneslerle birlikte daha öncesinde İtalya'ya akın düzenlediğinden ve Roma'ya büyük sıkıntılar yaşattığından bahseder.²⁷³ Sözünü ettiği bu sefer Cimbri ve müttefiki olan kavimlerin M.Ö.113 senesinden itibaren Gallia'yı işgal ederek İtalya'ya kadar geldikleri göç dalgasıdır. Strabon bu göçlerinin nedeni olarak sık sık meydana gelen su baskınlarını gösterir.²⁷⁴ Roma'ya karşı kazandıkları pek çok zaferin ardından M.Ö. 101 senesinde Po ovasında aldıkları ağır yenilgiye kadar Cimbri kavmi işgallerine devam etmişti.

Drusus'un M.Ö. 12 senesinde başlattığı sefer sırasında Romalılar Cimbri kavmiyle karşılaşmışlardır. Augustus bu karşılaşma sırasında barış istemek için Cimbri kavminin kendisine elçiler ve hediyeler gönderdiğinden bahseder.²⁷⁵ Bu hediye Cimbri halkı için büyük öneme sahip olan bir kazandır. Strabon, Cimbri kavminin seferleri sırasında gri saçlı beyaz elbiseli rahibelerin orduya eşlik ettiğinden ve savaş esirlerinin boğazlarını kesip kazanlara akarken kanın aldığı yola göre kehanette bulunduklarından bahseder.²⁷⁶

Suevi

Tacitus'a göre Suevi kavmi, Chatti ve Tencteri kavimleri gibi tek bir kavimden oluşmamıştır. Suevi'ye mensup olanlar Germania'nın büyük bir kısmını ele geçirmiş ve her biri ayrı isimlerle anılan kavimlerdir. Suevilerin tümünü diğer halklardan ayıran

²⁷³ Caesar, De Bello Gallico, 1, 33.

²⁷⁴ Strabon, 7, 2, 1.

²⁷⁵ Res gestae divi Augusti, 26.

²⁷⁶ Strabon, 7, 2, 3.

en büyük özellikleri saçlarını kıvrıp bir düğüm halinde örmeleridir. Bu saç düğümü Suevi halkındaki özgür doğumluları kölelerden ayırmak için de kullanılır.²⁷⁷

Caesar eserinde Suevi kavminden bahsederken onların Rhenus Nehri kıyısında yerleşmiş olduklarını söyler.²⁷⁸ Caesar bu kavmin, Germania kavimlerini birleştirerek Gallia'ya saldırmış olan Ariovistus kuvvetlerine katılmasına engel olunması gerektiğini söyler.²⁷⁹ Çünkü Suevi kavmi geniş arazilere ve güçlü ordulara sahiptir.

Roma'ya bağlı olduğunu ilan eden Ubii kavmi Sueviler tarafından baskı gördüğü zaman Caesar'dan yardım talep eder. Caesar Suevi topraklarına ilerleyerek Ubii kavmine yardım etmek amacıyla Suevi kavminin üzerine yürür ve başarı elde ettiği zaman Gallia'ya geri döner.²⁸⁰

Caesar'ın sözlerinden Suevi kavminin geniş araziye ve büyük güce sahip olan tek bir kavim olduğu fikri anlaşılabilir. Augustus dönemi yazarları Tacitus'un belirttiği gibi bu kavmin pek çok farklı kavimden meydana geldiğini söylerler. Strabon Suevi kavminin büyük bir coğrafyaya yayılmış olduğunu söyler. Bu kavmin bir kısmı Sicambri kavminin karşısında yer alır. Marcomanni ve Semnones gibi Suevi kavmine dahil olanlar Hercynia ormanı ve çevresinde yaşarlar. Hermunduri ve Langobardi kavimleri ise ormanın dışında Albis Nehri'nin uçlarında yaşarlar.²⁸¹

Suevi isminin tam olarak kimin için kullanıldığı net değildir. Tacitus Semnones ve Langobardi kavimlerini Suevi olarak adlandırır.²⁸² Bazı yazıtlarda Domitianus'un Marcomanni ve Quadi kavimleriyle giriştiği savaşların da Suevi Savaşları olarak adlandırıldığını düşünürsek bu kavimleri de dahil etmeliyiz.²⁸³ Elbe kültür grubuna dahil olan bu kavimlerin bir askeri teşkilat amacıyla birleşerek Suevi kavmini bir araya getirdikleri düşünülmektedir.

²⁷⁷ Tacitus, Germania, 38.

²⁷⁸ Caesar, De Bello Gallico, 1, 37.

²⁷⁹ Caesar, De Bello Gallico, 1, 51.

²⁸⁰ Caesar, De Bello Gallico, 4, 19.

²⁸¹ Strabon, 7, 1, 3.

²⁸² Tacitus, Annales, 2, 45.

²⁸³ Inscriptiones Latinae Selectae 2719.

Semnones

Tacitus Semnones kavminin Suevi kavimlerinin en eskisi ve soylusu olduğundan bahseder. Bu kavim, kendi toprakları içerisinde kutsal saydıkları bir koruda tüm tanrıların en yücesine insan kurban ettikleri çok eski bir dini töreni yerine getirirler.²⁸⁴ Semnones kavmi, sahip olduğu köylerin sayısının çok olmasından ve çok eski bir inancı sürdürdükleri için kendilerini Suevi kavminin en eskisi ve lideri olarak görüyorlardı. Strabon da Tacitus gibi Semnones kavminin Suevi'nin en büyük kollarından biri olduğunu belirtiyordu.²⁸⁵

Semnones kavmi, Augustus Roma ordusu ve donanmasıyla Germania'da ilerledikten sonra ona hediyeler ve elçiler gönderen kavimlerden biriydi.²⁸⁶ 5 senesinde Tiberius'un Albis Nehri'ne ilerleyişi sırasında Roma ordusu bir kere daha Semnones kavmiyle karşılaşır. Velleius Paterculus bu karşılaşma sırasında Semnones kavminin Rhenus Nehri'nden dört yüz mil ileride Albis Nehri yakınında olduklarından bahseder.²⁸⁷

Langobardi

Tacitus Langobardi kavminin nüfusunun az olmasıyla ün saldıgını ve etrafında kalabalık ve güçlü kavimler olmasına rağmen boyun eğmeyip savaşarak kendilerini koruduklarından bahseder. Romalılar Langobardi kavmiyle ilk defa 5 senesinde Tiberius'un bu kavme boyun eğdirmesiyle tanışır.²⁸⁸ Strabon, Suevilerin bir kolu olan bu kavmin Albis Nehri'nin ücra köşelerinde Chauci kavminin doğusunda yaşadığından bahseder.²⁸⁹

Langobardi kavmi, Marcomanni kavminin lideri olan Maroboduus'un egemenliği altındayken 17 senesinde isyan ederek Maroboduus ve Arminius arasındaki savaşta Cherusci tarafına geçer.²⁹⁰ Bu isyanından otuz sene sonra 47

²⁸⁴ Tacitus, Germania, 39.

²⁸⁵ Strabon, 7, 1, 3.

²⁸⁶ Res gestae divi Augusti, 26.

²⁸⁷ Velleius Paterculus, Historiae Romanae, 2, 106.

²⁸⁸ Velleius Paterculus, Historiae Romanae, 2, 106.

²⁸⁹ Strabon, 7, 1, 3.

²⁹⁰ Tacitus, Annales, 2, 45.

senesinde bir kere daha Cherusci kavmine dahil olarak Arminius'un yeğeni Italicus'un krallığında güç kazanmasına yardımcı olurlar.²⁹¹

Reudigni, Aviones, Anglii, Varini, Eudoses, Suarines ve Nuitones

Tacitus, Reudigni, Aviones, Anglii, Varini, Eudoses, Suarines ve Nuitones kavimlerinin Langobardi kavminin etrafında doğal bir sınır oluşturarak orman ve nehir kaplı bir bölgede yaşadıklarından bahseder. Bu kavimlerin tek tek ele alındıklarında pek bir özellikleri yoktur fakat hepsi Toprak Ana Nerthus'a taparlar.²⁹² Yaşlı Plinius Tacitus'un Varini olarak adlandırdığı kavimden Varinnae olarak bahseder. Yaşlı Plinius'a göre bu kavim Burgodiones, Charini ve Gutones kavimleriyle birlikte Vandili kavmini oluşturur.²⁹³

Hermunduri

Tacitus Roma'ya sadık bir kavim olan Hermunduri kavminin Danuvius Nehri boyunca gidildikçe Roma'ya yakın bir yerde yerleşmiş olduğunu söyler. Bu kavim ile Roma'nın ilişkileri çok iyi olduğu için sadece sınır bölgelerinde değil Raetia eyaleti içerisinde Augusta Vindelicorum yerleşiminde de ticaret yapmalarına izin verilmiştir. Ayrıca Tacitus Albis Nehri'nin bu kavmin topraklarında doğduğunu belirtir.²⁹⁴ Tacitus bu noktada bir yanılgıya düşmektedir. Albis Nehri'nin kaynağı belirttiği Hermunduri topraklarından çok uzakta yer alır. Bu arazide Albis'in bir kolu olan Saale Nehri bulunur.

Yaşlı Plinius bu kavmin Suevi, Chatti ve Cherusci kavimleriyle birlikte Germania'nın en soylularından biri olan Hermiones kavmini oluşturduğunu söyler.²⁹⁵ Roma ile ilk temaslarında; Hermunduri kavmi yeni topraklar arayarak güneye doğru göç ederken M.S 1 senesinde Romalı komutan L. Domitius onları durdurup

²⁹¹ Tacitus, Annales, 11, 17.

²⁹² Tacitus, Germania, 40.

²⁹³ Plinius, Naturalis Historia, 4, 99.

²⁹⁴ Tacitus, Germania, 41.

²⁹⁵ Plinius, Naturalis Historia, 4, 100.

Marcomanni kavminin yanına yerleştirmesiyle gerçekleşir.²⁹⁶ Tiberius'un 5 senesinde gerçekleştirdiği sefer sırasında bu kavmin Semnoneslerle birlikte Albis Nehri bölgesinde yerleşmiş olduğu belirtilir.²⁹⁷ Strabon da Suevi kavmine mensup olan Hermunduri kavminin Albis Nehri'nin ötesinde yerleşmiş olduğunu belirtir.²⁹⁸ Eski Çağ yazarları bu kavmin Albis Nehri ve kolları çevresinde yerleşmiş olduğu konusunda hemfikirlerdir.

Hermunduri kavminin lideri Vibilius 18 senesinde Maroboduus'un yerine geçerek kendisini Marcomanni ve Quadi kavimlerinin kralı ilan eden Catualda ile mücadeleye girerek onu tahtından indirmiştir.²⁹⁹ Hermunduri kavmi 48 senesinde yine Vibilius önderliğinde, önceleri iyi bir kral olmasına rağmen daha sonra bir tirana dönüşen Suevi kralı Vannius'un tahtan indirilmesine yardımcı oldu.³⁰⁰ 58 senesinde Hermunduri kavmiyle Chatti kavmi kendi bölgelerinden geçen bir tuz nehri nedeniyle savaşa başladılar. Savaş sonucunda Chatti kavmi ağır bir yenilgi alır.³⁰¹ Hermunduri kavminin yaşadığı bu olaylar hem onun askeri olarak güçlü olduğunu hem de bölgesinde büyük bir otoriteye sahip olduğunu gösteriyor.

Naristi

Naristi kavmiyle ilgili kaynaklar çok kısıtlıdır. Tacitus bu kavmin Hermunduri kavminin hemen yanında yer aldığından bahseder. Yozlaşmamış olan bu kavmin yerleşimi Danuvius Nehri'ni çevreler ve adeta Germania'nın sınırını oluşturur.³⁰²

Marcomanni

Tacitus Marcomanni kavminin Hermunduri kavminin arkasında bulunduğu bahseder. Bu kavmin gücü ve ünü çok büyüktür ve Boii kavmini kendi güçleriyle yerlerinden sürüp topraklarını kazanmışlardır. Marcomanni kavmi kendi

²⁹⁶ Cassius Dio, 55, 10a.

²⁹⁷ Velleius Paterculus, *Historiae Romanae*, 2, 106.

²⁹⁸ Strabon, 7, 1, 3.

²⁹⁹ Tacitus, *Annales*, 2, 63.

³⁰⁰ Tacitus, *Annales*, 12, 29.

³⁰¹ Tacitus, *Annales*, 13, 57.

³⁰² Tacitus, *Germania*, 42.

soylarından gelen krallarla yönetilir fakat kralların gücü ve iktidarı Roma'nın yetkisi altındadır.³⁰³

Marcomanni kavminden ilk bahseden yazar Caesardır. Caesar eserinde bu kavmin, M.Ö. 58 senesinde karşılaştığı Ariovistus'un ordusunu bir araya getiren kavimlerden biri olduğundan bahseder.³⁰⁴ Marcomanni kavmi M.Ö. 9 senesinde Drusus tarafından ağır bir yenilgiye uğratıldılar.³⁰⁵ Bu yenilginin ardından kralları Maroboduus önderliğinde batıya doğru hareket ederek bugünkü Bohemia bölgesine geldikler.³⁰⁶ Maroboduus'un yönetimi sırasında Marcomanni kavmi Roma ile dostane ilişkiler içerisindeydi.

19 senesinde daha önce ülkeden kovulmuş olan Catalunda adında Gotones soylusu bir genç Marcomanni soylularının da desteğini alarak Maroboduus'u tahtan indirdi. Fakat Maroboduus ile iyi ilişkiler kurmuş olan Roma bu durumdan hoşnut olmaz ve Quadi kavminin kralı Vannius'u Marcomanni tahtına çıkarır.³⁰⁷

Yaklaşık otuz sene tahta kalan Vannius, kız kardeşinin çocukları Sido ve Vangio ile Hermunduri kralı Vibilius tarafından 50 senesinde tahtan indirilip sürgüne gönderilir.³⁰⁸ Cassius Dio'nun aktardıklarına göre Marcomanni kavmiyle olan ilişkiler Domitianus'un Dacia seferine destek vermemeleri nedeniyle bozulmaya başlar ve Domitianus hem Marcomanni hem de Quadi kavmine birlikler göndererek onları cezalandırır.³⁰⁹

Quadi

Quadi kavmiyle ilgili ilk bilgileri Tacitus verir. Quadi kavmi Hermunduri kavminin hemen ardında yer alır. Bu kavim aynı Naristi kavmi gibi yozlaşmamıştır.³¹⁰ Ayrıca Tacitus Annales adlı eserinde Quadi kavminin kralının Vannius olduğundan bahseder.³¹¹

³⁰³ Tacitus, Germania, 42.

³⁰⁴ Caesar, De Bello Gallico, 1, 51.

³⁰⁵ Florus epitoma de Tito Livio, 2, 30, 23.

³⁰⁶ Strabon, 7, 1, 3.

³⁰⁷ Tacitus, Annales, 2, 62-3.

³⁰⁸ Tacitus, Annales, 12, 29.

³⁰⁹ Cassius Dio, 67, 7.

³¹⁰ Tacitus, Germania, 42.

³¹¹ Tacitus, Annales, 2, 63.

Quadi kavminin adı sürekli olarak Marcomanni kavmiyle birlikte anılmıştır. Bu nedenle bazı kaynaklar iki kavmi birlikte Suevi adıyla anmaktadır. İki kavim de Domitianus'un Dacia seferine destek vermedikleri için ağır şekilde cezalandırılmışlardır.

3.3. DOĞU VE KUZEY GERMANİA KAVİMLERİ

Marsigni, Cotini ve Buri

Tacitus Marsigni, Cotini, Osi ve Buri kavimlerinin Marcomanni ve Quadi kavimlerinin arka tarafında durduklarını söyler. Tacitus Marsigni kavminin Buri kavmiyle birlikte dil ve yaşayış açısından Suevi kavmine benzediğini söyler. Tacitus'un Marsigni kavmi hakkında anlattıkları dışında başka kaynaklarda hiçbir bilgi yoktur. Bu nedenle bazı araştırmacılar Marsigni isminin Marsi kavminin başka bir formu olduğu görüşündedirler.

Tacitus Cotini kavmi hakkı bilgi veren ilk yazar olmasına rağmen Romalılar bu halkla çok daha önceden tanışmışlardır. Parçalı halde ele geçmiş olan bir yazıtta M. Vinicius'un Bastarnae halkı üzerine düzenlediği bir seferde Cotini kavmiyle karşılaştığı görülüyor.³¹² Tacitus'a göre Cotini kavmi Gallia dilini konuştuğu ve haraç ödemek zorunda olduğu için Germanialı değillerdir. Yabancı oldukları için bu haraç onlara kısmen Sarmatae kısmen de Quadi kavmi tarafından yüklenmiştir. Tacitus, Cotini kavminin demir ocaklarına sahip olmalarına ve demirden silah yapabilecek olmalarına rağmen sessizce haraç ödedikleri için utanmaları gerektiğini söyler.³¹³

Lugii

Tacitus, sıradağlarla bölünen Suevi topraklarının ardında Lugii kavminin yaşadığından bahseder. Bu kavim birden fazla kavmin bir araya gelmesiyle oluşan bir organizasyondur. Harii, Helveconae, Manimi, Helisii ve Nahanarvali bu kavimlerin en güçlüleridir.

³¹² Inscriptiones Latinae Selectae 8965.

³¹³ Tacitus, Germania, 43.

Strabon, Lugii kavminin büyük bir kavim olduğundan ve bir zamanlar Maroboduus'un krallığı sırasında Marcomanni kavminin egemenliğinde olduğundan bahseder.³¹⁴ Lugii kavmi 50 senesinde Vibilius'un önderliğindeki Hermunduri kavmine yardım ederek Vannius'un tahtan indirilmesine yardımcı oldular.³¹⁵ 91 senesinde Lugii kavmi Suevi kavminin saldırılarına maruz kalınca Domitianustan yardım talebinde bulundular. Domitianus bu talebe 100 süvari göndererek yanıt verdi. Bu yardım sonrası güçsüz duruma düşen Suevi kavmi kuvvetlerine Lazygesleri de ekleyerek Danuvius Nehri'ni geçmeye hazırlandılar.³¹⁶

Tacitus Lugii kavminin alt kolu olan Nahannarvali kavminin topraklarında eskiden kalma kutsal bir koru olduğundan bahseder. Kadınsı giyinmiş bir rahip buranın koruyuculuğunu yapar. Burada tapındıkları tanrının bir heykeli ya da resmi olmamasına rağmen ikiz tanrılara taptıklarını bildiği için Tacitus bu tanrıları Pollux ve Castor adındaki Roma tanrılarıyla ilişkilendirir.

Tacitus Lugii kavminin bir diğer alt kolu olan Harii kavminin kendisine özgü savaş tarzlarına özellikle vurgu yapar. Bu kavmin savaşçıları vahşi bir görüntüye sahiplerdir. Siyah bir kalkan taşırlar ve vücutlarını tamamen siyaha boyayarak geceleri düşmanların beklemedikleri anda bir hayalet ordusu gibi saldırırlar.³¹⁷ Tacitus burada hayalet ordu tanımını gizlenerek düşmanlarına saldırdıkları ve bu şekilde korku saldıkları için kullanmış olabilir. Fakat bazı araştırmacılar Harii ismiyle Kuzey efsanelerinde yer alan *Einherjar* arasında etimolojik bir bağlantı olduğunu düşünmektedir.³¹⁸ Einherjar, yalnız savaşçı anlamına gelir ve bunlar Ragnarök'te savaşmak için bekleyen ölü savaşçılardır.

Gotones

Tacitus Gotones kavminin, Lugii kavminin ötesinde hüküm sürdüğünü ve diğer Germania kavimlerine göre daha sıkı bir yönetimleri olduğundan bahseder. Yazarların aktardıkları bazı farklı varyasyondaki isimler Gotones kavmine atfedilir. Yaşlı Plinius,

³¹⁴ Strabon, 7, 1, 3.

³¹⁵ Tacitus, Annales, 12, 30.

³¹⁶ Cassius, Dio, 67, 5.

³¹⁷ Tacitus, Germania, 43.

³¹⁸ John Lindow, **Norse Mythology**, Oxford University Press, Oxford, 2002, s. 105.

Gutones olarak bahsettiği bu kavmin Vandili kavmini oluşturanlardan biri olduğunu anlatır.³¹⁹ Pytheas'ın Metuonis gölü kıyısında yaşadığını ve kehribar ticareti yaptığını aktardığı Guiones kavmi Gotones kavmiyle ilişkilendirilir.³²⁰ Strabon'un Maroboduus'un egemenliği altında olduğunu belirttiği Boutones kavminin de Gotones kavmi olduğu düşünülmektedir.³²¹

Rugii ve Lemovii

Tacitus'a göre Gotones kavminin ötesinde, denizden uzak bir noktada yer alan Rugii ve Lemovii kavimlerinin tek özellikleri yuvarlak kalkan ve kısa kılıç kullanmaları ve krallarına gösterdikleri itaatkarlığın fazla olmasıdır.³²² Ptolemaios'un Vistula Nehri'nin batısında konumlandığı Rhougion kasabasının bu kavme ait olduğu düşünülmektedir.³²³ Başka yazarların Rugii kavmi ile ilgili bilgiler vermeleri 5. yüzyılda Orta Danuvius üzerinde krallıklarını kurmalarından sonra başlar.

Suiones

Tacitus Rugii ve Lemovii kavimlerinin ilerisinde deniz kıyısında Suiones topluluklarının başladığını söyler. Tacitus bunları bir kavim olarak değil topluluk olarak tanımladığından dolayı birden fazla kavmin bir araya gelerek Suiones'i oluşturduğunu düşünmemiz gerekir. Yaşlı Plinius'un Cimbri Yarımadası'nda yerleşmiş olan beş yüz köye sahip olan Hilleviones kavminden bahseder.³²⁴ Bazı araştırmacılar bu ismin *ille Suiones* olduğunu fakat el yazmalarının çoğaltılması sırasında Hilleviones haline geldiğini savunurlar. Sahip oldukları köy sayısının fazlalığını bir topluluk oldukları görüşünü destekler.

Tacitus ayrıca bu kavmin ordusunun yanı sıra donanmasının da çok güçlü olduğunu bildirir. Gemileri Roma'nın alışık olduğu tipteki gemilerden farklıdır.

³¹⁹ Plinius, *Naturalis Historia*, 4, 99.

³²⁰ Plinius, *Naturalis Historia*, 37, 35.

³²¹ Strabon, 7, 1, 3.

³²² Tacitus, *Germania*, 43.

³²³ Ptolemaios, 2, 11, 12.

³²⁴ Plinius, *Naturalis Historia*, 4, 96.

İskandinav Yarımadası'nın sahillerine rahat bir şekilde giriş çıkış yapabilmeleri için her iki pruvasını da kullanabilirler ve sabit bir yelken ve kürek sistemleri yoktur.

Suiones kavminin diğer Germania kavimlerinden en büyük farklı sürekli şekilde silah taşımamalarıdır. Silahlarını bir yere kilitler ve başına bir köleyi nöbetçi olarak dikerler. Açık denizde erkeklerin gözünün dönüp iç çatışma yaşamamaları için bunu tercih ederler.

Tacitus Suiones kavminin ötesinde durgun bir deniz olduğundan ve dünyanın etrafının bu denizle kuşatıldığından bahseder. Burada batan güneşin ışıkları sonraki gün başlayıncaya kadar gökyüzünde görülür. Tacitus'un gördüğü bu ışıklar şüphesiz ki Kuzey Işıkları'dır. Fakat Tacitus bunları güneşin tacının hareleri olarak yorumlar.

Aestii

Tacitus Aestii kavminin Suevi kavminin doğu kıyısında Aestii kavminin toprakları olduğunu belirtir. Bahsettiği bu deniz muhtemelen Baltık Denizi'dir. Giyim tarzları ve töreleri bakımından Suevi kavmine benzeseler de farklı bir dil konuşuyorlardı. Tacitus bu dilin Britannii dilini andırdığını belirtse de muhtemelen Gallia ve Germania kökenli Baltık dilini konuşuyorlardı.

Aestii kavmi Ana Tanrıça'ya tapıyordu. Bu inançlarının bir sembolü olarak yaban domuzu şeklinde nişanlar takıyorlardı. Bu nişanların insanlığın koruyucusu olduğu, bir silah gibi düşmandan bile koruduğu inancı yaygındı. Kullandıkları silahlar da demirden değil daha çok kemik ya da sopa kullanırlardı. Aslında Baltık kavimleri M.Ö. 1. binyılda demir işlemeciliği başlamış olsa da 100 senesine kadar demir aletlerin kullanımı yaygınlaşmamıştır.³²⁵ Yaban domuzu figürünün koruyuculuğu düşüncesinin Gallia ve Germania halklarının kültüründe yaygın olması bu kavmin Germania kökenli bir kavim olduğuna bir işaret olabilir.

Aestii kavmi diğer Germania kavimlerinin aksine hububat ve meyve yetiştirmekle uğraşırlar ve *glesum* adı verilen kehribarı çıkartırlardı. Tacitus yabani doğalarından dolayı bu kehribarı ne yapacaklarını bilmediklerini Roma'ya satıp para aldıklarında bu duruma şaşırdıklarını belirtir.³²⁶

³²⁵ Marija Gimbutas, **The Balts**, Thames and Hudson, London, 1963, s. 107.

³²⁶ Tacitus, Germania, 45.

Sitones

Tacitus, Sitones kavminin Suiones'in yanında yer aldığını belirtir fakat bundan daha detaylı bir bilgi vermediği için bu kavmin konumunun neresi olduğu bilinmemektedir. Başka bir kaynakta Sitones kavminin ismi geçmez. Sadece Strabon Bastarnae kavmine dahil olan bir Sidones kavminden bahseder. Bu kavmin Peucini kavmine yakın bir yerde yerleştiğini belirtir.³²⁷

Tacitus'a göre Sitones kavmi tüm gelenekleri açısından Suiones'in aynısıdır. Tek farkları bu kavmin bir kadın tarafından yönetiliyor olmasıdır. Tacitus bu nedenle özgürlüklerini kaybettiklerini dile getirir.³²⁸

Bastarnae, Peucini, Venethi ve Fenni

Tacitus, Peucini, Venethi ve Fenni kavimlerinin Germania kavimleri olarak mı yoksa Sarmatae olarak mı kabul etmesi gerektiğinden emin olamadığını belirtir. Bazı yazarların Bastarnae olarak da adlandırdığı Peucini kavmi dillerine, yaşayış biçimlerine, yerleşim yerleri açısından Germania halklarına benzerler. Kirlilik ve uyuşukluk özellikleri ortaktır. Fakat Sarmatae kadınlarıyla evlilik yaptıkları için yüz yapıları değişmiştir.³²⁹

Peucini ve Bastarnae kavimlerini Germania kavimleri arasında kabul ederek bilgi veren en eski yazar Strabondur. Strabon Danuvius ve Borysthenes nehirleri arasında Bastarnae kavminin yaşadığını belirtir. Bu kavmin birden fazla alt kolu vardır ve bunlardan bir tanesi de Danuvius Nehri üzerindeki Peuce Adası'nda yerleşmiş olan Peucini kavmidir.³³⁰ Yaşlı Plinius Peucini ve Bastarnae kavimlerinin birlikte Germania'nın beşinci önemli kavmini oluşturduklarını söyler.³³¹ Ptolemaios ise bu kavimleri Sarmatialı olarak kabul eder. Ptolemaios, Dacia'nın yukarısında bulunan

³²⁷ Strabon, 7, 3, 17.

³²⁸ Tacitus, Germania, 45.

³²⁹ Tacitus, Germania, 46.

³³⁰ Strabon, 7, 3, 17.

³³¹ Plinius, Naturalis Historia, 4, 100.

Peucini ve Bastarnae kavimlerinin Sarmatia'yı oluşturan en büyük kavimlerden olduklarını söyler.³³²

Bastarnae kavmi tüm Germania kavimleri içerisinde Akdeniz dünyasıyla ilk etkileşime geçen kavimdir. M. Ö. 2.yüzyılda Macedonia kralı V. Philippos'un Dardaniyalılara karşı yürüttüğü savaşta Bastarnae kavmiyle ittifak kurduğunu görüyoruz.³³³ M.Ö. 59 senesinde Bastarnae kavmi Macedonia eyaletinin valisini yenilgiye uğratar.³³⁴ Bu yenilgiden otuz sene sonra M.Ö. 29 senesinde Marcus Crassus Bastarnae kavminin üzerine yürümek için Danuvius Nehri'ni geçer ve bu kavmi kendi bölgesinde yenilgiye uğratar.³³⁵ Romanın bu kavimle tek ilişkisi savaşlar üzerinden değildir. Germanicus'un seferi sırasında Peucini kavminden bir savaşçıyı büyük oğlu Nero'nun korumalarından biri olarak seçtiğini görüyoruz.³³⁶

Venethi ismi genelde Eski Çağ yazarları tarafından Adriyatik Denizi kıyısında bulunan bugünkü Venedik'in bulunduğu bölgede yerleşmiş olan bir Gallia kavmi için kullanılır.³³⁷ Tacitus'un bahsettiği Venethi kavmi ise diğer Venedae olarak bahsettiği kavimdir. Bu kavim Vistula Nehri'nin denize döküldüğü yerde Sarmatae kavminin yanında bulunur.³³⁸

Tacitus bu kavmin Sarmatae kavmi gibi eşkıyalık yaptığından bahseder. Fakat Germania halklarına benzeyen özelliklerini daha baskın kabul ettiği için onları Germania kavimleri arasında sayar. Bu kavim at sırtında ya da arabalarla göçebe olarak hareket eden Sarmatae kavminin aksine yerleşik köylere sahiptir ve uzun mesafelerde dahi at yerine yaya şekilde yolculuk etmeyi tercih ederler.³³⁹

Polemaios Finni kavminden Phinnoi ismiyle bahseder. İlk olarak bu kavmin Skandia adasının kuzey kısmında yerleşmiş olduğundan bahseder.³⁴⁰ Daha sonra ise Vistula Nehri'nin alt kısmında Venethi kavminden sonra geldiklerini söyler.³⁴¹

Tacitus'un anlatımına göre Finni kavmi medeniyete tamamen ter bir yaşantı sürer. Bu kavim ne evler kurarak yerleşik hayat sürebilirler ne de göçebe yaşantısını

³³² Ptolemaios, 3, 5, 7.

³³³ Livius, Ab Urbe Condita, 40, 5.

³³⁴ Cassius Dio, 38.10.

³³⁵ Cassius Dio, 51, 23.

³³⁶ Inscriptiones Latinae Selectae 1722.

³³⁷ Polybios, 2, 17.

³³⁸ Plinius, Naturalis Historia, 4, 97.

³³⁹ Tacitus, Germania, 46.

³⁴⁰ Ptolemaios, 2, 11, 16.

³⁴¹ Ptolemaios, 3, 5, 8.

sürdürebilecekleri atlara ve arabalara sahiplerdir. Ev olarak dallardan yaptıkları barakaları kullanırlar. Bu kavim topraktan ürün elde etmeyi bilmez. Tek geçim kaynakları avcılıktır.

Hellusi ve Oxiones

Tacitus Fenni kavminin ötesindeki topraklara dair bilgilere masallardan daha fazlası olmadığını söyler. Bu yüzden bu iki kavmin insan yüzü ve hayvan vücudu şeklindeki masalsı tasvirlerin üzerinde durmak istemez. Tacitus'un Germania sınırının ötesinde kabul ettiği bu iki kavim muhtemelen birer hikâyeden ibaretlerdir çünkü kaynaklarda isimleri hiç geçmez.

SONUÇ

Çalışmamızın ilk bölümünde hem Tacitus'un eserinin öneminin hem de Germania halklarının coğrafi konumlarının anlaşılması konusu üzerinde durduk. Bu bölümde ilk olarak Tacitus öncesinde yaşamış olan Romalı ve Yunan yazarların Germania kavimleri hakkında aktardıkları ilk bilgileri derledik. Bu yazarların verdikleri bilgiler yanlış olmamakla birlikte çoğunlukla eksik bilgilerdir. Eksik bilgiler olsalar da bu kavimlerin kültürlerinin anlaşılması için bir başlangıç yapmaları açısından önemli eserlerdir. Tacitus kendisinden önce yazmış olan bu yazarların bilgilerini toparlayarak bize Germania halklarının kültürlerini bir bütün olarak sunmayı başarmıştır. Bir halkın kültürel sınırlarının çizilmesi için coğrafyasının öğrenilmesi gerektiği için yine bu bölümde Germania halklarının yaşadıkları coğrafyanın ana hatlarını ve bu coğrafyanın onların kültürlerine nasıl bir etkisi olduğundan bahsettik.

Çalışmamızın ikinci bölümünde Germania halkının neden saf bir ırk kabul edildiği ve fiziksel özelliklerinden bahsettik. Tacitus saf olduklarından bahsederken sadece kendi halkı içinde evlilik yapan bir kavimden değil Akdeniz dünyasıyla soylarının karışmadığını kastettiğini gördük. Tacitus'un kendi anlatıları da bize bu halkın hem Gallia hem de Sarmatae halklarıyla evlilik yoluyla akrabalık kurduklarından bahseder. Bu anlatımıyla Tacitus'un da sahip olduğu sıcak iklim ve soğuk iklim halkı ayrımını görmüş olduk. Bu konuya bağlı olarak Tacitus fiziksel özelliklerinin tek tip olduğundan ve hepsinin uzun boylu, iri sarışın ya da kıvılc saçlı olduklarından bahsetti. Tacitus'un çizdiği bu profilde en çok dikkat çeken konu modern edebiyatın çizdiği uzun saç sakala sahip hırpani görünümlü barbar figüründen uzak olmasıdır.

Ardından Germania halkının geçim kaynaklarını ele aldık. Özellikle Caesar'ın anlattığı gibi avcılığın yaygın geçim kaynağı olmadığını öğrendik. Tacitus'un bahsettiği geniş tarlalara sahiplerdir. Arkeolojik kazı alanlarıyla ve bataklık cesetlerinin midesinden çıkan tahıl ürünlerinin fazlalığıyla bu düşüncenin doğruluğunu onaylamış olduk

Daha sonra savaşçı bir toplum olan Germania halklarının askeri yapılarını inceledik. Her an silahla dolaşan ve ani öfkelenmelere yatkın olan Germania halkları

için savaş ve çarpışmalar sık yaşanıyordu. Teknik açıdan silahları çok gelişmiş değildi. Savaşçıların büyük çoğunluğu sadece küçük kargılar ve kalkanla savaşa gidiyorken daha soylu savaşçılar zırhlar ve nadiren de olsa kılıçlar kullanıyorlardı. Orduları genel olarak piyade ağırlıklı olsa da süvarileriyle ün salmış olan kavimler de mevcuttu. Germania savaşçıları Barritus adı verilen savaş şarkılarıyla kendilerini cesaretlendirmeyi amaçlamışlardı. Bu durum Gallialıların düşmana korku vermek ve askerlerini cesaretlendirmek için kullandıkları carnyx adındaki müzik aletleriyle ortaklık gösterir.

Germania halklarının inanç sistemlerinin Roma adetlerinden ne kadar farklı olduğunu inceledik. Kendilerine özgü çok sayıda tanrıları olsa da Tacitus en önemli tanrılarından bahseder sadece. Bu tanrıların isimlerini de Roma inancındaki tanrılarla eşleştirerek yapar. Tacitus'un bahsettiği bu tanrılara atfedilen özelliklere bakarak Germania halklarının inancında karşılık geldikleri tanrıları açıkladık. İnsan kurban ettikleri törenlerini ve pek çok iş için hem özel hem de kamu olarak başvurdukları kehanet yöntemlerinin çeşitliliğinden ve öneminden bahsettik.

Çalışmamızın ikinci bölümünde anlattığımız son konu olan Germania halklarının sosyal hayatını anlatım kolaylığı sağlaması açısından alt başlıklara ayırdık. Aile yapılarından ve gençlerin erken yaşta evlendirilmemelerinin nedenlerinden bahsettik. Germania halklarının şölenlerinden, bu şölenlerde gerçekleştirdikleri eğlencelerden ve misafirlere verdikleri önemden bahsettik. Tacitus özellikle Germania halklarının sosyal hayatıyla ilgili verdiği bilgileri sık sık Roma'daki karşılıklarıyla karşılaştırıyor. Bu konuda Tacitus'un erdem olarak kabul ettiği konulara Germania halklarının bağlı olmasına rağmen Romalıların bu adetleri terk etmiş ya da hiç uygulamamış olmalarından yakındığını gözlemliyoruz.

Çalışmamızın üçüncü ve son bölümüyle birlikte Germania kavimlerini Tacitus'un izlediği sırayı takip ederek isimleriyle birlikte inceledik. Okuyucunun bahsedilen kavimlerin coğrafi konumlarını daha rahat anlayabilmesi açısından bu kavimleri Batı Germania kavimleri, Albis bölgesi Germania kavimleri ve Kuzey ve Doğu Germania kavimleri olarak üç ana bölümde inceledik. Bu bölümleri yaparken Germania coğrafyası açısından önemli olan ve kavimlerin yaşayışlarını etkilen nehirleri göz önüne alarak yaptık.

Bu bölümle beraber Germania kavimlerinin Roma ile olan ilişkilerini de inceledik. Özellikle Augustus'un imparatorluğu döneminde Germania'nın fethi için yaptığı üç büyük sefer Rhenus bölgesindeki kavimlerin Roma hakimiyetini daha kolay kabul etmelerine neden oldu. Bu bölgedeki kavimlerden bazılarının Roma'nın genişleme politikasının bir sonucu olarak özgürlüklerini gözeterek büyük isyanlar başlattıklarını görüyoruz. Roma'nın ilerleyişine tepki olarak birçok kavmin birleşerek gerçekleştirdiği iki önemli isyan vardır bu dönemde. Bunlardan ilki 9 senesinde Teutoburg savaşıyla Roma lejyonlarını bozguna uğratan Cherusci lideri Arminius'un isyanı, bir diğeri de 69 senesinde Batavi kavminin lideri olan Iulius Civilis'in isyanıdır. İki isyan da Roma'nın Germania fethine tepki amacıyla başlamışlar ve bu sayede çokça destek görmüşlerdir. Bir diğerk ortak noktaları ise iki kavmin liderinin de Roma ordusu içerisinde yetişmiş olmasıdır. Biz bu isyanlara çalışmamızda sadece adı geçen kavimleri anlatırken yer verdik.

KAYNAKÇA

Augustus, **Ankara Anıtı**, çev. Çiğdem Dürüşken, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2009.

Cassius Dio, **Roman History**, çev. Earnest Cary ve Herbert B. Foster, Harvard University Press, London, 1927.

Demiriş, Bedia, **Tacitus/ Annales'te Beliren Tarihçiliği ve Hümanizmi**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2002.

Eliade, Mircea, **Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi Cilt 2**, çev. Ali Berktaş, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2000.

Elliot, R. W. V., **Runes: An Intorduction**, Manchester University Press, London, 1963.

Florus, **Epitome of Roman History**, çev. E. S. Forster, Harvard University Press, London, 1929.

Gimbutas, M., **The Balts**, Thames and Hudson, London, 1963.

Herodotos. **Tarih**, çev. Müntekim Ökmen, 7. Basım, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2011.

Homer, **Odyseia**, çev. Azra Erhat ve A. Kadir, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2014.

Iulius Caesar, **Gallia Savaşı**, çev. Hamit Dereli, Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1973.

James, Simon ve Stefan Krmnicek, **The Oxford Handbook of The Archaeology of Roman Germany**, Oxford University Press, Oxford, 2020.

Lindow, John, **Norse Mythology**, Oxford University Press, Oxford, 2002.

Mallory, James P., “Jastorf Culture”, **Encyclopedia of Indo-European Culture**, ed. J. P. Mallory ve D. Q. Adams, Fitzbory Dearborn Publishers, London, 1997, ss. 321-322.

Martin, R., **Tacitus**, Batsford Academic, London, 1981.

Mellor, R., **The Roman Historians**, Routledge, London, 2002.

Murray, A., **Germanic Kinship Structure**, Pontifical Institute of Mediaeval Toronto, 1983.

Oliver, R. P., “The First Medicean MS of Tacitus and the Titulature of Ancient Books”, **Transactions and Proceedings of the American Philological Association**, Cilt: 82, The Johns Hopkins University Press, Baltimore, 1951, ss.232-261.

Ovidius, **Aşk Sanatı**, çev. Çiğdem Dürüşken, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2018.

Ovidius, **Heriodes, Amores**, çev. Grant Showerman, Harvard University Press, London, 1914.

Plinius, **Letters**, çev. Betty Radice, Harvard University Press, London, 1969.

Plinius. **Natural History**, çev. D. E. Eichholz, 2. Basım, Harvard University Press, London, 1971.

Polybius, **Histories**, çev. W. R. Paton, Harvard University Press, London, 1927.

Poseidonius, **Fragments**, ed. L. Edelstein, I. G. Kidd, Cambridge University Press, London, 1988.

Ptolemaios, **Tetrabiblos**, çev. F. E. Robbins, Harvard University Press, London, 1940.

Rives, J. B., **Tacitus Germania**, Clarendon Press, Oxford, 1999.

Seneca, **Letters**, çev. Richard M. Gummere, Harvard University Press, London, 1972.

Sidonis Apollinaris, **Letters**, çev. W. E. Anderson, Harvard University Press, London, 1965.

Simek, Rudolf, **Dictionary of Northern Mythology**, D. S. Brewer, Woodbridge, 1996.

Strabon, **Geography**, çev. Horace Leonard Jones, Harvard University Press, London, 2001.

Suetonius, **Lives of Caesars**, çev. J. C. Rolfe, Harvard University Press, London, 1979.

Syme, R., **Tacitus**, Clarendon Press, Oxford, 1958.

Tacitus, **Agricola, Germania, Dialogus**, çev. M. Hurton ve W. Peterson, Harvard University Press, London, 2000.

Tacitus, **Germania Halklarının Kökeni ve Yerleşim Yeri**, çev. Mine Hatapkapulu, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2006.

Tacitus, **Histories**, çev. Clifford Moore, Harvard University Press, London, 1980.

Tacitus, **The Annals**, çev. John Jackson, Harvard University Press, London, 1962.

Thompson, E. A., **Slavery in Early Germany**, Hermathena, Sayı: 89, Yıl: 1957, ss. 17-29.

Titus Livius, **History of Rome**, çev. B. O. Foster, Harvard University Press, London, 1967.

Todd, Malcolm, **Everyday Life of the Barbarians**, B. T. Batsford Ltd., London, 1972.

Todd, Malcolm, **The Early Germans**, Blackwell Publishing, Oxford, 2004.

Todd, Malcolm, **The Northern Barbarians**, Hutchinson, London, 1975.

Treggiari, Susan, **Roman Marriage**, Clarendon Press, Oxford, 1991.

Vegetius, **Roma Savaş Sanatı**, çev. Samet Özgüler ve Kutsi Aybars Çetinalp, Kronik Kitap, İstanbul, 2019.

Velleius Patterculus, **Compendium of Roman History**, çev. Frederick W. Shipley, Harvard University Press, London, 1961.

Wells, P. S., “Cermenler”, **Antik Avrupa Cilt 3**, ed. Peter Bogucki ve Pam J. Crabtree, Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2020.

Wolfram, Herwig, **Germenler**, çev. Tuğba İsmailoğlu Kacı, Kronik Kitap, İstanbul 2020.

Xenophon, **Anabasis**, çev. Carleton L. Brownson, Harvard University Press, London, 1998.